

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Gaan de kerken spreken?

Maar eerst: hoe spreken we zelf?

Van allerlei kanten hoor ik dat kerkleden verontrust zijn. Over de ontwikkelingen, zoals dat heet. Volgens mij kan die bezorgdheid wel een tandje minder. Soms berust ze eenvoudig op verkeerde informatie.

B. Luiten ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven - B. Luiten</i> Gaan de kerken spreken?	245
<i>Meditatief - A.M. de Hullu</i> Ook zo'n ster?	249
<i>Wandelen met God - M.A. van Leeuwen</i> Hij groter, ik kleiner...	250
<i>Achtergronden - H. ten Brinke</i> Kruisgericht leven (3)	252
<i>Aan de Broederweg - G. Kwakkel</i> Tussen kerk en wetenschap	255
<i>In gesprek met - W.M. Bakker</i> "Als de Geest werkt, maak je anderen jaloers"	258
<i>Van binnen naar buiten - A.S. van der Lugt</i> Naar binnen of naar buiten? (2)	261
<i>Persbericht, Lied van de week, Uit de kerken</i>	

Verrast door de Geest

Al in 2004 verscheen van de hand van ds. G. Hutten het boek *Verrast door de Geest*.¹⁾ Op één op andere manier is het in ons blad niet besproken, terwijl het intussen wel wat stof deed opwaaien. Het is een ontdekkingsreis door de wereld van de Geest, waarop de auteur zijn lezers meeneemt. Keer op keer laat hij merken hoe hij zelf verrast is door wat hij ontdekt. Hoe de Geest uit God je wil vullen en verrijken met een groot geloof in Jezus Christus. De meeste hoofdstukken gaan daarover. Maar de meeste aandacht heeft getrokken, hoe Hutten schijnbaar onbekommerd de geestesgaven in de tijd van de apostelen vrijwel 1 op 1 kopieert naar vandaag. Hij ziet nergens staan dat die wonderen zouden ophouden, en dus wil hij ze ook vandaag verwachten. Zodoende zoekt hij ruimte in de kerk voor het ontvangen van profetieën, het spreken in tongen en de dienst van genezingen, om niet meer te noemen. Dat mag opzienbarend worden genoemd, omdat wij meestal die verwachting zo niet hebben. Er zijn argumenten aangedragen om die krachtige tekenen en wonderen te zien als eigen aan de begintijd van de nieuwtestamentische kerk, toen het evangelie moest doorbreken in de wijde wereld. Het gezag waarmee de apostelen konden spreken en handelen is net zo uniek als hun ambt.

De goede richting?

Een zeer uitgesproken reactie op dit boek van Hutten kwam van dr. A.N. Hendriks, in *Nader Bekeken*.²⁾ Hij geeft daarin eerst een weergave van de inhoud van het boek en weet de bedoeling van de schrij-

ver te waarderen. Ook noteert hij met instemming het uitgangspunt, dat de Geest je deel geeft aan Jezus Christus, en dat je 'meer dan Jezus' van de Geest niet kunt verwachten. Daarmee is in kort bestek al veel gezegd, en is in de kern het gereformeerde denken afgeschermd tegenover het charismatische.

Maar Hendriks uit zijn ernstige bezwaren over wat er verder in dit boek toch allemaal meekomt vanuit charismatische hoek. Hij maakt zich grote zorgen over de richting die hierin gewezen wordt aan met name de jeugd van de kerk. De tijd acht hij gekomen dat de kerken hierover spreken, omdat we hierin te verschillend zijn in wezenlijke zaken. Dit raakt aan de prediking, het pastoraat, de spiritualiteit en wellicht nog meer.

In een volgende bijdrage wil ik graag inhoudelijk iets zeggen over deze verschillen. Vandaag beperk ik mij tot de geopperde gedachte: 'laat de kerken spreken'.

Binnen gereformeerde kaders

De gedachte is alleszins het overwegen waard. Wanneer de kerken spreken, kunnen gelederen worden gesloten. Het kan zijn dat een *handreiking* wordt geschreven, zoals ten aanzien van het 4e gebod. Dan hebben we weer helder voor ogen wat we samen belijden. Het kan ook zijn dat in deze tijd een *nieuwe belijdenis* wordt ontworpen. Steeds weer kom ik die gedachte tegen, omdat onze tijd zoveel nieuwe onderwerpen in zich heeft.

Maar daar zit meteen mijn bedenking. Want dit onderwerp is niet nieuw, integendeel. In de tijd dat onze Nederlandse Geloofsbelijdenis tot stand kwam, waren charismatische praktijken aan de orde van de dag. Ernstige excessen hadden plaatsgevonden in Münster; vermeende rechtstreekse goddelijke ingevingen hadden daar voor een ware terreur gezorgd. Zowel Luther als Calvijn hadden veel te doen met doperse radicalen. Geestdrijvers waren overall naast en rondom de kerken van de Reformatie, van begin af aan. Daarom was het belangrijk in het belijden niet alleen front te kiezen tegenover Rome, maar net zo goed tegenover allerlei geestdrijverij.

Te meer valt dan op, hoe terughoudend onze belijdenissen in deze zaken geformuleerd zijn. De kaders worden duidelijk aangegeven, bijv. ten aanzien van de volkomenheid van de Schrift (NGB art.7). En ten aanzien van de Geest, dat Hij mij deel geeft aan Jezus Christus en al zijn weldaden (HC zondag 20). Er kan geen sprake van zijn dat de Geest een andere weg tot God is. Ten aanzien van de schepping wordt beleden dat Jezus Christus hier werkelijk als mens geboren is uit Maria (NGB art. 18). Daarmee dringt Gods genade door in onze werkelijkheid, zij blijft niet hangen in het geestelijke of bovennatuurlijke. Daarom willen wij hier en nu God dienen in zijn werkelijkheid, de overheid gehoorzamen en zonodig de eed afleggen (NGB art. 36 en HC zondag 37). En wij belijden dat de doop bediend moet worden aan de kleine kinderen uit kracht van Gods verbond (NGB art. 34). Omdat zij dezelfde beloften ontvangen als de kinderen onder het Oude Testament. *En dat is het dan zo ongeveer!* Meer is er niet te vinden, geen enkel artikel over gebedsgenezing of tongentaal. Kennelijk is daar voor gekozen, en zo is het al bijna 450 jaar geweest in de kerken van gereformeerde belijdenis. *Dit werd steeds voldoende geacht.* Hendriks geeft dit ronduit toe als hij zegt: 'Onze belijdenis spreekt - naar ik meen - niet expliciet over de zaak in geding (hoeveel zij ook zegt over het werk van de Geest)³⁾. Hendriks, a.w., blz. 56.

Mijn vraag is: zou dit zwijgen niet veelzeggend kunnen zijn? Om aan te geven dat binnen de afgesproken grenzen hierover verschillend gedacht kan worden, terwijl onze eenheid in geloof daarmee niet in geding hoeft te zijn? Zodat je concreet heel wat kunt beweren waar een ander het niet mee eens is, terwijl je toch samen gereformeerd bent?

Daarmee is niet gezegd dat elke bewering te handhaven is. Ook niet dat je aan elkaar geen boodschap zou hebben. Zeker wanneer je leiding geeft, ben je aanspreekbaar op wat je uitdraagt. Daarom hoop ik dat het gesprek niet stagneert. Want over en weer worden wezenlijke zaken aangedragen.

Maar als Hendriks vraagt: 'Ga ik te ver, wanneer ik stel dat de eenheid van *geloof* hierbij in geding is', meen ik in alle bescheidenheid 'ja' te moeten zeggen. Ja, daarin gaat u te ver, hoezeer ik ook uw vragen en moeiten begrijpen kan. In plaats van deze vraag had ik liever de erkenning gelezen, desnoods met een zeker behoud van gevoelen, dat Hutten in zijn boek nergens ingaat tegen Schrift of belijdenis.

Erkenning over en weer

Deze erkenning lijkt mij van groot belang, ook van de kant van Hutten. Wanneer hij merkt dat zijn verwachting van profetieën niet door ieder zo wordt gedeeld, schrijft hij o.a.: 'Wij moeten leren om niet te denken vanuit onze bezwaren en vanuit onze (on)mogelijkheden. In de afgelopen tijd heb ik gemerkt hoeveel verzet er is tegen het werk van de Geest. Herhaaldelijk werd ik in gesprekken met grote namen en publicaties om de oren geslagen'.⁴⁾ Meent Hutten wat hij hier zegt, of bedoelt hij het anders dan ik lees? Verzet tegen het werk van de Geest lijkt mij een zeer onchristelijke bezigheid, die ver buiten de kaders van de gereformeerde belijdenis voert. Ik zie niet in hoe je medechristenen hiervan kunt beschuldigen. Ik ben geneigd dit als een uitschieter te beschouwen in dit boek, dat in het algemeen juist voorzichtig wil zijn. Daarover volgende week meer.

Het gaat mij erom, nu er in de gereformeerde belijdenis ruimte is om over eigentijdse profetieën enigszins verschillend te denken (mits niet getornd wordt aan de volkomenheid van de Schrift!), dat er dan ook verschil in verwachting mag zijn zonder dat we elkaar daarover verwijten maken. Dan verwacht de één van de profetie niet te veel en de ander niet te weinig.

Die erkenning in ons spreken, over en weer, acht ik noodzakelijk als voorwaarde vooraf voordat de kerken een uitspraak doen. Of dat nu een nieuwe belijdenis wordt of slechts een handreiking, ze zal geen eenheid kunnen brengen als die er nu nog niet is.

M.i. hebben we dat recent nog meegemaakt ten aanzien van het 4^e gebod. De groep rond ds. Van Gurp was voordat de handreiking verscheen al van overtuiging, dat een bepaalde opvatting over de zondag buiten de kaders van de belijdenis viel. Na het verschijnen van de handreiking vond men dat nog, en ging heen.

Zo werkt een handreiking dus niet. Zij kan wel een boodschap bevatten, zij kan verduidelijken, zij kan gerezen vragen van een antwoord voorzien, enz. Maar zij verzet niet de kaders van ons belijden. En zelfs een nieuwe belijdenis kan niet een eenheid in geloof bewerken als die er niet is. Daar moeten we duidelijk over zijn.

Vandaar mijn *voorvraag* in deze bijdrage: *hoe spreken we zelf?*

Spreken we zo, dat we bij de gerezen vragen en bezwaren toch de eenheid in geloof kunnen zien en als uitgangspunt nemen? Dan kan een handreiking van de kerken een goed middel zijn en ons verder helpen. Maar wordt, van welke kant ook, op enigerlei wijze gesteld dat er een onjuiste verwachting is van het werk van de Heilige Geest, een verwachting niet naar de Schrift en dus ook niet naar de belijdenis, dan is er uiteindelijk (na een broederlijke discussie) maar één weg, namelijk die van het bezwaarschrift. Dat is niet de vriendelijkste, maar wel de zuiverste. Dan geef je namelijk aan dat een bepaalde opvatting tegen Schrift en belijdenis in gaat. Meteen heb je dan de bewijslast op je genomen om dit aan te tonen, en leg je je bezwaren aan de kerken ter beoordeling voor. Dat is óók een manier om het tegen elkaar in schrijven te boven te komen. Bovendien hebben we dit met elkaar afgesproken als een begaanbare weg. Als je dat samen ziet, kun je die toch broederlijk gaan. Tot zover vandaag over Hutten en Hendriks.

Bevrijdend gebed

Want in ditzelfde kader heb ik (in het kort) nog twee andere voorvallen te noemen. Wel van geheel andere orde. Want Hendriks heeft zich moeite gegeven om Hutten recht te doen, en heeft ook niet nagelaten het goede te benoemen in wat hij las.

Maar die rust en evenwichtigheid zijn geheel zoek in het schrijven van dr. H.J.C.C.J. Wilschut, evenzo in *Nader Bekeken*, naar aanleiding van een tweetal publicaties van ds. Jac. Ophoff in de *Gereformeerde Kerkbode voor Groningen, Friesland en Drenthe*.⁵⁾

Wat is de zaak? Ophoff schreef onder de titel *Bevrijdingspastoraat* over demonische bindingen. Een onderwerp waar hij vroeger niet open voor stond, maar waarmee hij zo in zijn pastoraat werd geconfronteerd dat hij er niet omheen kon. Hij probeert zijn lezers duidelijk te maken, dat volgens Gods Woord demonen net zo reëel zijn als engelen. Maar dat wij in onze moderne tijd geneigd zijn met geen van beiden te rekenen. Geestelijke invloeden worden nauwelijks benoemd. Zijn we ziek dan gaan we naar de dokter, zijn we depressief dan gaan we in therapie. Alles lijkt maakbaar en verklaarbaar. Maar dat is dus niet zo. De Schrift leert ons, dat de strijd voortdurend is tegen de (onzichtbare) boze geesten. Zodoende kan er meer aan de hand zijn dan een arts verklaren of een therapie verhelpen kan.

Om een langer verhaal kort te maken: Ophoff maakt duidelijk dat christenen in enig opzicht gebonden kunnen zijn door een invloed, die aan de duivel moet worden toegeschreven. Die werking kan zijn meegekomen in tijden van een zondig levenspatroon, tijdens verslavingen, seksuele zonden, occulte spelletjes, enz. Maar ook bij een traumatische ervaring. Ophoff wijdt daar verder niet over uit, maar ik kan er zelf wel aan toevoegen dat bijv. slachtoffers van een misdaad hier last van kunnen hebben. Zij hebben de macht van de boze persoonlijk ondergaan, wat op onvermoede wijze kan doorwerken. Ophoff laat zien vanuit de Schrift hoe de boze erop uit is ons te binden aan de duisternis. Dat daar de inzet ligt van de strijd. Gelovige mensen kunnen snakken naar het licht in hun leven, terwijl ze worstelen met heel negatieve gedachten over God en over alles wat met God en kerk te maken heeft. Een voluit geestelijke strijd. Ook een strijd waarin Jezus de overwinnaar is, en waarin je elkaar mag helpen om gelovig in die overwinning te gaan staan. Hoe?

Opvallend simpel: door gebed met daarin belijdenis van persoonlijke schuld.

Er komt geen bijzondere gave aan te pas, geen uitdrijving of iets dergelijks, wel is ervaring met pastoraat belangrijk. Om iemand te helpen bij het belijden van alle schuld. Want vaak is een verlossingsweg buiten Jezus gezocht, op allerlei manier. Sommigen hebben aan zelfdoding gedacht of hebben zichzelf beschadigd. Hoe begrijpelijk ook, er is maar één verlossing, en daarom moeten al die wanhoopsgedachten en -daden aan de voet van het kruis worden gebracht. Dat is wezenlijk in de bevrijding! Want waar vergeving en verzoening is, daar verliest de satan al zijn rechten op ons en komen we in het licht van onze Heer.

Dat mag je dan eenvoudig tegen elkaar zeggen. Je moet het ook tegen de demon zeggen, voegt Ophoff er aan toe. Je mag ook vragen of die zich meldt; soms doet hij het ook. Op dit punt krijg ik mijn voorbehoud, want ik heb geen boodschap aan wat boze geesten hebben te zeggen. Maar gelukkig zegt Ophoff erbij, dat het al dan niet melden van de demon verder niets uitmaakt. Want daar gaat het niet om. Het gaat om de autoriteit van Jezus Christus in je leven, dat je daarop appelleert, om zo uit de duisternis te komen in het licht.

Geloofsherkenning zoek?

Ik zei al: dat aanspreken van de demon lijkt mij een brug te ver, daarover zou ik met Ophoff nog wel eens van gedachten willen wisselen.

Maar verder, wat bij hem de hoofdzak is, waar het om draait, lijkt mij een voluit bijbelse boodschap die van iedere gereformeerde kansel verkondigd mag worden. Het is opvallend hoe in de Schrift ziektes ook geduid worden naar hun geestelijke dimensie. En Jezus zegt zelf, als iemand zijn huis (zijn hart) leeg laat staan, dat er dan meer boze geesten terug komen dan er eerst waren.⁶⁾ Over binding en bezetting gesproken! En slachtoffers van misdaad zijn inderdaad vaak van binnen meer beschadigd dan van buiten.

zo werkt een handreiking dus niet

Nu is er geen belofte dat alle ziektes en beschadigingen worden genezen in dit leven. Maar één belofte is er wel, heel nadrukkelijk: *wie bidt om de Heilige Geest, ontvangt Hem!*⁷⁾ En wie de Geest ontvangt, ontvangt Jezus tot Heer in zijn hart. Wie dit oprecht vraagt, mag verhooring en *dus bevrijding* verwachten. Een groot wonder, maar van onze kant zonder onduidelijke of onnavolgbare verrichtingen. Hoe reageert Wilschut hierop? Uiterst kort, maar wel vernietigend. Hij typeert de artikelen (zonder enig argument) als 'reclame voor het bevrijdingspastoraat'. En hij schrijft in nog geen halve kolom o.a. het volgende: 'Die artikelen heb ik als schokkend ervaren (...). De inhoud van de artikelen is niet zo spectaculair. Die kun je ook lezen bij www.bevrijdingspastoraat.nl. Maar wel is schokkend om dit pleidooi te lezen van de hand van een gereformeerd predikant'.

In deze reactie ontbreekt een poging om Ophoff recht te doen. Ook gaat Wilschut op geen enkel aangedragen punt in. Het ergste vind ik die slordige verwijzing naar www.bevrijdingspastoraat.nl, waar hetzelfde te lezen zou zijn als wat Ophoff in zijn artikelen schrijft.

Nu vind ik het inderdaad niet handig van Ophoff, dat hij zijn artikelen de titel *Bevrijdingspastoraat* meegaf. Want deze term is belast door veel verdergaande praktijken dan het (toegespitst) bevrijdend gebed. Maar iemand als Wilschut moet daar toch doorheen kijken, en het verschil zien?! Hij kan toch niet alleen aan de hand van een titel Ophoff vastnagelen aan www.bevrijdingspastoraat.nl en alles wat daar beschreven staat?!

Ook hierbij wil ik mijn *voorraag* stellen: *hoe spreken we zelf?* Als de bereidheid ontbreekt de ander recht te doen, en als er geoordeeld wordt zonder dat één argument wordt aangedragen, zal de daardoor aangerichte schade niet verholpen kunnen worden door een handreiking van de kerken.⁸⁾

De enige norm kwijt?

Heel iets anders, maar wel in dezelfde lijn, is het spreken van ds. R. van der Wolf over prof. dr. C.J. de Ruijter. Van der Wolf geeft lezingen over het Schriftgezag.⁹⁾ Hij is bezorgd over tal van ontwikkelingen, en steekt dat niet onder stoelen of banken. Zo is hij het niet eens met de strekking van het boek *Meewerken met God*¹⁰⁾, van de hand van De Ruijter. Dat mag hij. Van der Wolf mag De Ruijter met alle argumenten bestrijden, als hij dat doet vanuit de Schrift en met open vizier. Maar hij mag één ding niet: de strekking van het boek 180 graden verkeerd weergeven. Wat is de zaak? Van der Wolf geeft aan zijn publiek door,

hoe spreken wij over elkaar?

dat er bij De Ruijter 'ten aanzien van de bijbel geen sprake is van een absolute norm'.

Hij zegt dat, zonder overigens al te veel op het boek in te gaan. Kort, maar vernietigend! Immers, als de bijbel niet meer wordt gezien als de absolute norm, valt het doek. Dit is dan zéker ver buiten de kaders van het gereformeerd belijden.

Maar heeft De Ruijter zoiets geschreven? Geenszins. Wel gebruikt hij op een zeker moment die woorden, dat er geen absolute norm is. Maar hij zegt ze in een ander verband. Hij zegt het ten aanzien van de *theologie*, de wetenschap van het verstaan en hanteren van de bijbel (blz.102/103), niet ten aanzien van de bijbel zelf. Als het over de *bijbel* gaat, stelt De Ruijter die juist wel als de enige absolute norm, zelfs met nadruk. Dat schrijft hij minstens drie keer ronduit: de bijbel is de absolute norm voor alle wetenschapsbeoefening (blz.109), voor de handelingswerkelijkheid binnen de kerk (blz.106) en voor alle onderzoekers en voor alle kennis op het gebied van de menswetenschappen (blz.112). Dat laat toch weinig aan duidelijkheid te wensen over!

Maar evenzogoed vertelt Van der Wolf op zijn spreekbeurt in Dalfsen, dat er bij De Ruijter ten aanzien van de Schrift geen sprake is van een absolute norm. Een frontale vertekening! En daardoor zijn niet alleen de luisteraars in Dalfsen op het verkeerde been gezet. De lezing is opgenomen door *Bralectah* en *De Luisterpost* en wordt nu waarschijnlijk met grote regelmaat afgedraaid voor broeders en zusters die door allerlei omstandigheden aan huis of bed gebonden zijn. Veelal zijn dat ouderen, die hun leven lang voor de Universiteit hebben gebeden en geofferd. Wat moeten die nu met zo'n bericht? Wat kunnen ze ermee? Wat kunnen ze er anders mee dan uiterst verontrust en/of teleurgesteld zijn?

Deze manier van weergeven ervaar ik als grievend, niet alleen voor De Ruijter, maar ook voor mijzelf en voor de kerken. Want deze loze beschuldiging raakt het hart van onze Universiteit, de school van de kerken.

Daarom, aan het begin van 2006, mogelijk een belangrijk jaar voor verdere ontwikkelingen, deze *voorraag*, voor Van der Wolf en allen die zijn verontrusting delen: *hoe spreken wij over elkaar?* Verontrusting mag, dien ons van daaruit met heldere inzichten, graag! Maar bedien je daarbij niet van karikaturen die vooral voeding geven aan wantrouwen en teleurstelling.¹¹⁾

Open lijnen

Met nadruk wil ik herhalen dat het schrijven van Hendriks ten aanzien van Hutten van een andere orde is dan wat er gebeurt in de twee andere confrontaties. Omdat Hendriks recht doet aan Hutten en het gesprek zoekt. Het gezamenlijke raakvlak in de drie confrontaties is alleen: *het spreken van de kerken begint bij jezelf!* Dat hoop ik ook voor ogen te houden. Geruime tijd dacht ik er goed aan te doen, geen enkele polemiek aan te gaan. Want wat heeft het voor zin om als bladen tegen elkaar in te schrijven? Iedere schrijver bereikt toch alleen zijn eigen lezerskring. Het gevaar is daarom reëel dat lezers de dingen steeds van één kant horen, alleen van hun eigen blad. Wanneer je niet polemiseert, maar alleen positief probeert te schrijven vanuit een eigen gedachteontwikkeling, ben je eerder samenbindend bezig. Die overtuiging heb ik nog. Maar ik wil niet de indruk wekken anderen te negeren. Daarom nu ook deze positiebepaling ten aanzien van uitingen in andere kolommen. Met geen andere bedoeling dan de lijnen open te houden.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Noten

- 1 Ds. Gert Hutten, *Verrast door de Geest*, Heerenveen 2004.
- 2 A.N.Hendriks, *Ds. Gert Hutten reist door de wereld van de Geest*, in *Nader Bekeken*, februari 2005, blz. 53 e.v.
- 3 Hendriks, *a.w.*, blz. 56.
- 4 Hutten, *a.w.*, blz. 195.
- 5 H.J.C.C.J. Wilschut, *Publiek protest*, in *Nader Bekeken*, mei 2005, blz.135.
Jac. Ophoff, *Bevrijdingspastoraat*, in *Gereformeerde Kerkbode Groningen* enz., 8 en 22 april 2005.
- 6 Zie Lukas 11: 24-26.
- 7 Zie Lukas 11:13.
- 8 Wat ik hier schrijf heb ik met collega Wilschut besproken. Ook is mij bekend dat hij een maand eerder in zijn *Kroniek* over bevrijdingspastoraat had geschreven, in de betekenis van duiveluitdrijving (*Nader Bekeken* april 2005, blz. 103 e.v.). Maar Ophoff heeft een eigen benadering, hij drijft niet uit met gezag, hij bidt in geloof.
- 9 Te vinden op www.de-vijfhoek.nl
- 10 C.J. de Ruijter, *Meewerken met God, Ontwerp van een gereformeerde praktische theologie*, Kampen 2005.
- 11 Wat ik hier schrijf heb ik tweemaal aan collega Van der Wolf voorgelegd. Ook heeft De Ruijter inmiddels zelf de vinger gelegd bij het genoemde misverstand, dat voor de *theologie*, die geen absolute norm kan zijn, de *bijbel* wordt ingevuld. Zie zijn antwoord aan J.R. Visser in *De Reformatie* dd. 3 december 2005, blz. 177/178. Toch staat de lezing van Van der Wolf nog steeds ongewijzigd op www.de-vijfhoek.nl.

Ook zo'n ster?

**‘Wij hebben zijn ster zien opgaan...’
(Matteüs 2:1-11)**

A.M. de Hullu ■

Niet zo'n ster

Je wilt wel alles uit de kast willen halen om hem of haar er van te overtuigen. Juist in het gesprek over het geloof kun je je zo machteloos en onzeker voelen. God kan een ster aan de hemel zetten en mensen uit een occulte wereld ver weg naar Jezus roepen. Maar wat kan ik?

Ik kan in ieder geval eens aandachtig kijken naar die ster en alles er om heen. In de geschiedenis van Matteüs 2 is alles gericht op één punt: het licht van de ster, de reis van de magiërs, de profetie van Micha, zelfs de angst en de wreedheid van Herodes, het is allemaal gericht op dat kind bij Maria op schoot. God is het die alle lichtbundels hier samen laat vallen. Hij wil deze Baby als de grote ster laten stralen, de Morgenster.

De geboorte van zijn Zoon betekent zoveel voor Hem dat Hij alles in het werk zet om het bekend te maken. Zacharias en Maria krijgen een engel op bezoek. Herders horen zelfs een heel leger engelen. Jozef krijgt een droom, Zacharias een profetie, Simeon een openbaring. En astrologen zelfs een sterrekundig verschijnsel. In alle talen laat Hij het horen. Zelfs in de taal van de oosterse magiërs die zich inspannen om in de sterren occulte boodschappen te lezen.

Vol van Hem

Het is inspirerend om God zo bezig te zien. Wat is Hij vol van het goede nieuws. De gelukkige Vader is er met alle macht op uit mensen met dat goede nieuws van zijn Zoon te bereiken. Daar moet ik ook mijn kracht zoeken om mensen te bereiken: er zelf vol van zijn. Ik zal nooit zo'n ster zijn als de wegwijzer in die nacht. Met zoveel overtuigingskracht zal ik de mensen die God mij toevertrouwt niet bij Jezus brengen. Maar wat ik wel kan, is Jezus mijn verlosser kennen. Wat zou mijn leven zijn zonder Hem? In het spoor van God zelf leer ik vol te zijn van Jezus en daardoor gedreven te spreken.

Taal

Wat ik ook van hem leer, is dat Hij de taal spreekt van de mensen die Hij zoekt. Joodse schriftgeleerden spreekt hij aan in hun taal: een profetie van Micha. En oosterse magiërs in hun taal: een verschijnsel aan de sterrenhemel. Niet dat het er niet toe doet of je bijbelkenner of occultist bent. Dat zeker wel. Het één heeft God geboden en het ander juist verboden. Maar voor bijbellezers en sterrenkijkers is het belangrijkste: Gods Zoon te kennen. En daarvoor spreekt God ieder aan in zijn eigen taal. Een aansporing voor mij om niet alleen de bijbelkenners, maar ook de anderen te kennen, hun leefwereld, hun taal. Niet als een kunstje. Daar ben ik niet zo'n ster in. Maar gedreven door de zoekende liefde van Gods hart.

Eén van Gods sterren

De geschiedenis van de sprekende ster inspireert, maar geeft mij vooral ook rust. God is niet van mij afhankelijk. Mij overkomt het helaas dat ik een ander niet weet te bereiken, te boeien of te overtuigen. Maar hij of zij is daarmee nog niet verloren. Ik ben maar één sterretje aan Gods firmament. God heeft ze in alle soorten en maten. En ik merk hoe Hij ze inzet, met alle macht. Dat geeft rust, én hoop.

Ds. A.M. de Hullu is predikant van de Gereformeerde Kerk te Apeldoorn-Zuid

Hij groter, ik kleiner...

wandelen met God

M.A. van Leeuwen ■

Niemand is als U.

Niemand die mijn hart vervult zoals U.

*Ook al zoek ik heel mijn leven lang door,
er is niemand zoals U.*

Concreet

Dat zijn mooie woorden.
Je onderschrijft ze van harte.
Maar hoe maak je dit concreet?
Zeggen dat God alles voor je is, dat is één ding.
Dat ook laten *zien* in je leven, is een heel ander verhaal.

Wandelen met God, dat kan heel makkelijk blijven hangen in een verlangen, waar we verder niks mee doen. We mijmeren weg bij mooie liederen, worden geraakt door een bijbelwoord. Maar daar blijft het dan bij.

We worden niet concreet.

We *doen* er niks mee.

Als je jongeren vraagt wat ze het moeilijkste vinden aan geloven, dan is dat niet eens zozeer de leer, of ingewikkelde passages in de bijbel. Waar het voor hen om draait, is de vraag: hoe merk ik nou dat het geloof echt iets met mijn leven te maken heeft?

Wandelen met God, dat is niet iets wat alleen in je hoofd of in je hart zit.

Mijn persoonlijke, onzichtbare relatie met God. Mijn bijbelstudie, mijn gebedsleven, mijn stille tijd.

Die relatie met God begint daar wel, in die binnenkamer.

Maar ze kan daarin niet opgesloten blijven.

Wandelen met God - het woord zegt het al - dat is stappen zetten in dit leven, met Hem onderweg zijn van de zondag tot en met de zaterdag. Laten *zien* dat er niemand in je leven zo belangrijk is als Hij.

Ik las een treffend voorbeeld in dit verband.

Een journalist vroeg aan een bekende christen: wat betekent God voor u? Hij zei: 'ik kan nu een prachtig verhaal afsteken. Maar dat doe ik niet. Dat is te makkelijk. Vraag het maar aan mijn vrouw en mijn kinderen. Vraag maar wat die ervan *merken*.'

Dat is het, hè.

Geloof vraagt om concretisering.

Wat laat ik ervan *zien*?

Overname

Laatst stuitte ik op de woorden van Johannes de Doper, 'Hij (Jezus) moet groter worden, ik kleiner'. (Johannes 3:30)

Kijk, daar heb je het.

Dat is wandelen met God in een notendop: Jezus, die een steeds grotere plek krijgt in mijn leven. En dat is zo praktisch als het maar kan.

Hoe dan? Kijk naar Johannes de Doper.

Wanneer zegt hij dit?

Hij zegt dit op een moment, dat Jezus zijn werk overneemt.

Johannes is al een tijd bezig met het dopen van mensen. Mensen binnenleiden in het koninkrijk van God.

Maar als dan de koning zelf komt, en ook gaat dopen, dan begrijpt Johannes: mijn tijd zit erop, mijn werk is af, ik kan terugtreden. Want de koning neemt het over.

Jezus groter, ik kleiner.

Dat heeft dus vooral te maken met overname.

Aflossing.

Je doet een stap opzij voor de echte Koning van je leven.

Wat betekent dat concreet?

Dat je visie op je leven verandert.

Je staat er heel anders in.

Als ik mezelf als koning zie van mijn leven, dan is de wereld vooral mijn wereld.

En dan heb ik het over mijn werk, mijn gezin, mijn naam, mijn invloed.

Dat wordt dan allemaal zo belangrijk, dat ik vreselijk veel moeite krijg om een van die dingen los te laten.

Geen afscheid kunnen nemen van je werk.

Na je pensionering over je graf heen willen regeren als leidinggevende.

Het leven van je volwassen kinderen willen blijven beheersen

Verslaafd zijn aan waardering, aan invloed, aan macht.

Als Jezus de koning van mijn leven is, dan gaat dat leven er heel anders uit zien.

Het wordt veel meer ontspannen.

Waarom?

Omdat iemand anders belangrijker is geworden voor mij, Jezus Christus.

De wereld is niet meer mijn wereld, mijn leven niet meer mijn domein, waar ik alle controle en zeggenschap moet hebben, omdat het

anders fout loopt.

Nee, waar heeft Jezus Christus de leiding heeft, daar kan ik loslaten.

Ik doe mijn werk, maar zit er niet aan vast.

Ik voed mijn kinderen op, maar weet wanneer mijn taak erop zit; wanneer ik gedaan heb wat ik moest doen als ouder.

Ik vind waardering nog steeds prettig, maar ik ben er niet meer afhankelijk van. Voor hoe ik me voel, hoe ik over mezelf denk.

Lukt mij dit allemaal nog niet, of maar zeer ten dele, dan zegt dat veel over de positie van Jezus in mijn leven. In hoeverre hij echt Koning is.

Loslaten

Een mooi voorbeeld van iemand die kon loslaten, juist omdat hij het besef had, dat een Ander koning was over zijn leven, is Henri Nouwen geweest.

Een roomse priester, die veel boeken geschreven heeft over spiritualiteit, over dat wandelen met God zeg maar.

Nouwen was een groot deel van zijn leven docent aan diverse universiteiten.

Maakte naam, en was een geliefd en veelgevraagd spreker.

Maar op een gegeven moment brak hij radicaal met dat 'belangrijke' leven.

'Hij wilde dichterbij Jezus Christus zijn', schrijft hij, 'een radicaler volgelinge'.

Het licht moest meer op Christus vallen.

Wat deed hij?

Hij gaf zijn hoogleraarschap op, en ging op 54-jarige leeftijd werken in een woongemeenschap van verstandelijk gehandicapten. Hij werd hun pastor, en ook persoonlijk verzorger van één van de bewoners.

Mensen zeiden tegen hem: zonde van je capaciteiten, dat je dit gaat doen.

Weet je het zeker?

Hij wist het zeker.

Wat Nouwen aanzien gaf, zijn werk als docent en spreker, dat kon hij loslaten, juist omdat iemand anders belangrijker was voor hem in zijn leven.

Concurrent of compagnon?

Maar ook op een ander niveau leer ik nu loslaten, komt er meer ontspanning.

Het mes - Jezus moet groter worden, ik kleiner - snijdt aan twee kanten.

Want als Jezus mijn koning is, dan kijk ik niet alleen anders naar mijn eigen leven.

De mensen om mij heen komen ook anders in beeld.

Ik beschouw ze niet meer als mijn concurrenten.

Hoe snel wij dat doen, zie je aan de reactie van Johannes' leerlingen (Joh. 3:26).

Als heel veel mensen overlopen naar Jezus en zich door hem laten dopen, dan zien de leerlingen dat als concurrentie.

Hoe reageert Johannes? Hij is juist blij met de aandacht voor de echte koning.

Hij hoeft niet de grootste te zijn, de belangrijkste.

Dat is Jezus al voor hem.

Heel die competitiedwang in ons, en die enorm wordt gepusht vanuit de samenleving, komt voort uit de gedachte dat wij allemaal onze eigen koningen zijn. Ik, en mijn wereld. En als de wereld van mij is, dan heb in principe recht op de hele wereld, en dan is iedereen een reële of potentiële concurrent van mij. Het leven krijgt iets van een nooit ophoudende competitie.

Op school, op de sportclub, je werk, in de relatiesfeer, en... ook in de kerk.

Hoe spring ik er het beste uit?

Dat is niet alleen doodvermoeiend, het drijft mensen ook uit elkaar.

Het evangelie brengt juist mensen samen.

Als ik mezelf niet als koning zie, maar als iemand die dient onder Jezus Christus, dan zijn de mensen in mijn omgeving geen concurrenten van mij, maar *medeknechten*, *medewerknemers*. Want de wereld is niet van mij. Ik werk met geleende spullen. Ik ben slechts beheerder.

En dan hoeft ik dus geen competitie met anderen aan te gaan.

Ik word niet jaloers als een ander wel aandacht krijgt en ik niet.

Want het gaat niet meer om mij.

Ik hoeft niet meer zonodig de belangrijkste te zijn. Dat is een Ander al voor me.

Dus?

Niemand is als U.

Die zin kan ik dus heel concreet maken in mijn leven.

Johannes de Doper laat zien hoe: aan de plek van Jezus Christus in mijn leven.

Of hij echt mijn Koning is.

Als Jezus nl. echt belangrijker voor mij is dan ikzelf, dan merk ik dat aan twee dingen:

- 1) Dat ik mijn leven los kan laten.
Mijn werk, mijn gezin, mijn positie, mijn invloed.
- 2) Dat ik anderen niet zie als mijn concurrenten, maar als *medewerknemers*, óf *potentiële medewerkers* in het koninkrijk van mijn Heer.

Dat zijn twee concrete punten om mezelf te testen.

Om te *zien* in hoeverre God nou echt alles voor me is.

En, om erachter te komen hoe ontspannen ik nou eigenlijk in het leven sta.

Want hoe groter de plek van Jezus Christus is in mijn leven, des te minder ikzelf de neiging heb belangrijk te willen zijn.

En dat haalt heel wat druk van mijn leven af...

Ds. Mark van Leeuwen is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Oost

Kruisgericht leven

Rick Warrens 'Doelgericht leven' 3

In het vorige artikel besprak ik drie aspecten van de manier waarop Rick Warren in *Doelgericht leven* het christelijke leven beschrijft: hij sluit aan bij de 'gevoelde behoeften' van mensen; Jezus' onderwijs over 'kruisdragen' krijgt geen verwoording; er 'moet' heel veel. Deze drie aspecten hebben een gemeenschappelijke achtergrond.

H. ten Brinke ■

Rick Warren is geen vrijzinnige theoloog. Hij predikt dat Christus aan het kruis voor onze zonden is gestorven, en dat wij daardoor behouden worden. De geloofsbelijdenis van de Saddleback Church is daar duidelijk over, en *Doelgericht leven* verwijst er op meerdere bladzijden naar.

Warren schreef zijn boek ongetwijfeld om zijn lezers te stimuleren in een christelijk leven. In mijn eerste artikel gaf ik al aan dat *Doelgericht leven* veel waardevolle passages bevat. Ik heb geen enkele behoefte om dat te minimaliseren. Zelf benut ik Warrens boek bij voorbeeld door naar aanleiding daarvan 'gesprekspapieren' te maken voor wijkavonden in onze gemeente.¹⁾

Strijd tegen mijzelf

Ondertussen zal het duidelijk zijn dat ik wel moeite heb met de manier waarop *Doelgericht leven* het christelijke leven beschrijft. Die moeite zit in het feit dat in die beschrijving het kruis van Christus niet centraal staat.

de overwinningsklanken van 'Doelgericht leven' laten onvoldoende ruimte voor de strijd in het christelijke leven

Hoe kan dat samengaan met mijn bewering hierboven, dat Warren predikt dat Christus aan het kruis voor onze zonden is gestorven? Op deze manier: in Warrens boek is het kruis van Christus de *toegangsdeur* naar een christelijk leven. Je mag en moet geloven dat God je wil vergeven, wat je ook hebt gedaan. En je moet die vergeving aanvaarden en ontvangen (60). En als God soms ver weg lijkt, moet je eraan terugdenken wat Jezus voor jou aan het kruis heeft gedaan. Hij stierf zodat ik voor altijd kon leven (117v)! Maar als je die toegangsdeur eenmaal bent doorgegaan, verschuift het perspectief. "U bent nu klaar om te ontdekken wat Gods doelen voor uw leven zijn en om naar die

doelen te gaan leven", schrijft Warren (61).

Vanaf nu gaan we optimistisch voorwaarts.

De overwinningsklanken van *Doelgericht leven* laten onvoldoende ruimte voor de *strijd* in het christelijke leven, die het Nieuwe Testament ons tekent. Je komt in je leven telkens weer je 'oude mens' tegen. Die laat je nog niet achter als je via het kruis het christelijke leven binnengaat. Integendeel, dat christelijke leven wordt voor een belangrijk deel getekend door de strijd tegen die oude mens. Onze broeder Paulus heeft die strijd indringend beschreven in Romeinen 7: "Ik wil het goede wel, maar het goede doen, kan ik niet. Wat ik verlang te doen, het goede, laat ik na; wat ik wil vermijden, het kwade, dat doe ik. (...) Ik ontdek in mij de wetmatigheid dat het kwade zich aan mij opdringt, ook al wil ik het goede doen. Innerlijk stem ik vol vreugde in met de wet van God, maar in alles wat ik doe, zie ik die andere wet. (...) Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood?" (Rom. 7:18-24)

Gelukkig is er ook een andere kant: de werkelijkheid van een nieuw leven door de Geest (Rom. 8). Niet de mogelijkheid alleen, maar de werkelijkheid! Maar juist die 'combinatie' van Romeinen 7 én 8 brengt zoveel strijd in het leven van een christen. Je bent bezig om 'jezelf te kruisigen', zoals Jezus het zei. Als je dat weergeeft, zoals Warren doet, met 'je ware ik ontdekken' (18), geef je er blijk van dat je dat onderwijs van Jezus niet begrepen hebt. Het is dan ook afwezig in Warrens boek. Dat veroorzaakt een stuk vervreemding bij christenen die wel degelijk de werkelijkheid kennen van het nieuwe leven door de Geest, maar tegelijk maar al te zeer weet hebben van het feit dat dat nieuwe leven niet onaangevochten is. Het christelijke leven kent een strijd waarin naast overwinningen ook nederlagen plaatsvinden.

Het kruis van Christus roept mij op mijn kruis op me te nemen. Dat is bepaald geen 'gevoelde behoefte', integendeel. Het is geen boodschap die ik alleen als positief ervaar, en waarvan ik

vooral voordelen zie voor mijn leven hier-en-nu.

De 'gevoelde behoefte' benadering van de 'kerkgroei-beweging' heeft hier onvoldoende oog voor. Het ontbreken van de strijd in het christelijke leven heeft als parallel dat het christelijke leven in *Doelgericht leven* wordt voorgesteld als een 'voordelige' zaak; je moet wel gek zijn om níet voor dat leven te kiezen! Paulus kiest toch andere woorden. Om zo te zeggen: je moet wel gek zijn om wèl voor dat christelijke leven (inclusief het kruis) te kiezen! Want het evangelie van de gekruisigde Christus is voor heidenen dwaas (1 Kor. 1:23).

Het kruis: mijn rechtvaardiging en mijn heiliging

In *Doelgericht leven* is 'geloven' vooral iets dat aan het *begin* van het christelijke leven staat: geloven dat God van je houdt en dat Hij je voor zijn doel heeft gemaakt. ('Geloven' is voor Warren blijkbaar iets als 'voor waar aannemen'. Het tweede dat je moet doen om het christelijke leven binnen te gaan, náást geloven, is aanvaarden: Jezus in je leven aanvaarden als je Heer en Verlosser (60). Dat is dus nog niet bij 'geloven' inbegrepen.) Om het wat gechargeerd te zeggen: 'geloven' is in *Doelgericht leven* vooral een middel voor iets anders, een middel om het christelijke leven binnen te gaan. In de bijbel is 'geloven' veel méér. Het is een *relatie* waarin ik met Christus mag leven. Een voortdurende omgang van mij toevertrouwen aan Hem, alles in Hem hebben, en alles van Hem verwachten.

Dat is mijn houvast als ik in die strijd, die mijn christelijke leven óók is, nederlagen lijd. Ik mag telkens weer terug naar Christus. Hij is, niet alleen maar aan het begin van mijn christelijke leven, maar voortdurend mijn rechtvaardiging. Hij kent mijn strijd, Hij bemoedigt mij, en telkens weer laat Hij mij avondmaal vieren. Hij wil telkens opnieuw met mij beginnen.

Alles in Hem hebben - vergeving, maar ook vernieuwing! "Door Christus worden wij rechtvaardig én heilig" (1 Kor. 1:30). Als het kruis van Christus naar de marge verschuift (alleen bij de ingang van het christelijke leven centraal staat), wordt niet alleen mijn rechtvaardiging iets van het verleden alleen, maar komt ook mijn heiliging los te staan van Christus. Dan wordt het christelijke leven een eenzaam avontuur. De eisen zijn hoog, het 'moeten' is niet van de lucht - maar wie zal dat allemaal waar-maken?

Hier zit het probleem met het 'moeterige' activisme in *Doelgericht leven* dat veel mensen opgevallen is. Spreekt Warren dan niet over de heilige Geest, die ons wil omvormen zodat we op Jezus gaan lijken? Ja, dat doet hij wel. Jezus aannemen is ook zijn Geest ontvangen "die u de kracht zal geven om uw levensdoel te vervullen" (60-61). Maar ook daarbij komt het aan op de goede keuzes die wij moeten maken. "We

moeten met de Heilige Geest samenwerken. (...) De Heilige Geest geeft zijn kracht *op het moment* dat wij in geloof een stap doen (cursivering van Warren). (...) Wanneer u gehoorzaam bent, komt Gods kracht vrij" (179v). "We maken de keuze om in een bepaalde situatie het juiste te doen, en vervolgens vertrouwen we erop dat Gods Geest ons zijn kracht, liefde en wijsheid geeft om het te doen" (179). "Geestelijke groei is een inspanning waar we samen

Warrens theologie blijkt een behoorlijk arminiaans gehalte te hebben

met de Heilige Geest aan werken. Gods Geest werkt *met ons samen*, en niet alleen *in ons*" (185, cursivering van Warren). Dit laatste is een uitwerking van Fil. 2:12-13: "Blijf u inspannen voor uw redding (...) want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt..." De verrassing van deze woorden van Paulus, dat wij ons kunnen inspannen *omdat* Gód in ons werkt is bij Warren verdwenen doordat hij er een terrein- en een werkverdeling van maakt: *de Geest* is werkzaam in ons, en *wij* spannen ons in. Een samenwerking tussen God en mens dus. Warrens theologie blijkt een behoorlijk arminiaans gehalte te hebben!

Alles in Christus

Verval ik langzamerhand in theologische scherp-slijperij? Voorspelbaar bij een gereformeerde theoloog, maar niet erg nuttig (ook al zou het terecht zijn). Warrens boek is er een bewijs van dat de dingen die ik aansnijdt wel degelijk van praktisch belang zijn. Want hier komt dat vermoeiende 'moeten' vandaan, waar zoveel lezers van *Doelgericht leven* tegenaan lopen, vaak zonder precies te beseffen waar het vandaan komt. Waar het kruis van Christus niet meer centraal staat in het christelijke leven verandert de heiliging fundamenteel van karakter: wanneer je eenmaal het christelijke leven bent binnengegaan, zul je zelf aan je doelen moeten werken. Je kunt gebruik maken van de kracht van de heilige Geest, die voor jou beschikbaar is, maar je zult wel eerst zèlf telkens de goede keuzes moeten maken! Het is de rusteloosheid van het activisme.

Wat zijn daartegenover die woorden van Paulus, waar ik al even naar verwees, rijk en diep: "Door hem [God] bent u één met Christus Jezus, die dankzij God onze wijsheid is geworden. Door Christus worden wij rechtvaardig en heilig en door hem worden wij verlost..." (1 Kor. 1:30). In Christus heb ik alles, en vanuit Hem komt alles naar mij toe. De Geest maakt dat Christus in mij woont, en mijn leven van binnenuit gaat beheersen (Ef. 3:16-17). Dát is geloven: niet alleen een toegangsdeur tot een

christelijk leven, maar de *werkelijkheid* van het christelijke leven. Leven in een voortdurende relatie met Hem die mijn leven is. Zodat je zelfs kunt zeggen, met Paulus: "Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij" (Gal. 2:20). Dat ik actief bezig ben in dat christelijke leven staat buiten kijf (hoe zou dat anders kunnen, als door de Geest Christus in mij woont?). Maar dat is juist zo *omdat* God zowel het willen als het handelen bij mij teweegbrengt (Fil. 2:12-13).

Terecht verlangen

Hoe komt het dat een boek, waarin het kruis van Christus niet centraal staat, toch zoveel christenen aanspreekt? Ik denk dat het te maken heeft met een behoefte die terecht is, en waar we in onze gereformeerde spiritualiteit lange tijd te weinig aandacht voor hebben gehad.

Echte bekering, zegt zondag 33 van de *Heidelbergse Catechismus*, bestaat in het afsterven van de oude en het opstaan van de nieuwe mens. Bij het afsterven van de oude mens gaat het over droefheid over onze zonden, en dat we die zonden haten en ontvluchten. Dat zijn in de gereformeerde geloofsbeleving geen onbekende klanken. Geldt dat evenzeer voor het opstaan van de nieuwe mens? Dat is: hartelijke vreugde in God door Christus en lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. De volmaaktheid is voor later, maar er is al wel degelijk een begin. Blijdschap, enthousiasme, inzet om in Gods liefde te leven, met God en met elkaar, en om daar vorm aan te geven - zou het geen verlangen zijn naar die werkelijkheid, die mensen doet grijpen naar een boek als van Warren?

Al met al kan ik het me wel voorstellen dat mensen grijpen naar een boek als Doelgericht leven

Met Christus gestorven om ook met Christus op te staan - dat is het geheim van het christelijke leven. Alles in Christus! Ik moet zeggen dat ik daar vroeger op catechisatie niet zoveel over heb gehoord. Het christelijke leven kwam aan de orde (niet zo uitgebreid, maar toch). Maar dan vooral in de setting van 'dat wij nu toch ook dankbaar moeten zijn, nu wij door Christus verlost zijn'. Dat klinkt ongeveer als zondag 32 van de *Heidelbergse Catechismus*, vooral door de titel boven dat derde deel van de catechismus: 'onze dankbaarheid'. Er werd wel bij gezegd dat dat niet onze tegenprestatie is, als antwoord op wat Christus voor ons 'gepresteerd' heeft. Maar toch, dat Christus in het verlengde van de verlossing door zijn bloed nu voortdurend bezig wil zijn om ons te vernieuwen door zijn Geest, zodat we net zulke mensen worden als hij was op aarde - ik denk dat dat lange

tijd onderbelicht is gebleven. En dat we lange tijd ook weinig lectuur hebben gekregen waarin die vernieuwing op een concrete manier werd beschreven, en op een stimulerende manier werd aangeprezen.

Hierbij komt de waarneming dat er veel oppervlakkigheid en lauwheid is in gemeenten, en soms bedroevend weinig enthousiasme voor dat nieuwe leven in Christus. Al met al kan ik het me wel voorstellen dat mensen grijpen naar een boek als *Doelgericht leven*. Concreet, praktisch christen zijn - daar gaat dat boek over, en daar gaat het voor. Wie zou daarin niet mee willen gaan?

Laten we het goede van Warrens boek maar behouden. Door het in een meer bijbels kader te zetten. Met de woorden van Paulus: "Ik wilde Christus winnen en één met hem zijn - niet door mijn eigen rechtvaardigheid omdat ik de wet naleef, maar door die van God, de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus. Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren, ik wil delen in zijn lijden en aan hem gelijk worden in zijn dood, in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan" (Fil. 3:8-11).

'Kruisgericht' leven, daar gaat het om. Delen in Christus' lijden én in de kracht van zijn opstanding. Het één is er niet zonder het ander. Wie dat denkt, kent Christus nog niet voldoende. Dat kan in de praktijk gelden voor evangelische christenen én voor gereformeerde christenen. Laten we als evangelische en als gereformeerde christenen leren, ook van elkaar, dat we álles in Christus hebben.

Drs H. ten Brinke is predikant van de Gereformeerde Kerk te Bodegraven-Woerden

Noot

1 Binnenkort op <http://www.ichthuskerk-bodegraven.nl>

lied van de week

Het lied van de week voor zondag
8 januari is: LvK 58,
De schapen alle honderd. Een
bespreking daarvan heeft gestaan
in De Reformatie van
jaargang 74 nr. 15

Tussen kerk en wetenschap

aan de broederweg

De Theologische Universiteit in Kampen verricht haar werk in dienst van de kerken die haar in leven hebben geroepen. Kerkleden verwachten zinvolle voorlichting van de kant van de docenten. Tegelijkertijd moeten de docenten wetenschappelijke boeken en artikelen schrijven, die voornamelijk door hun vakgenoten gelezen worden. Dat levert soms spanning op. Die spanning was het belangrijkste thema van de toespraak die ik als rector gehouden heb tijdens de diesviering van de TU op 6 december jl.

G. Kwakkel ■

Het afgelopen jaar, het eerste na het 150-jarig jubileum van de Theologische Universiteit, was in verschillende opzichten een markant jaar. Ik noem aan het begin van deze diesrede enkele opvallende feiten.

Feiten uit het afgelopen jaar

Wij kregen krachtens besluit van de Generale Synode een nieuwe externe bestuursstructuur. Het bevoegd gezag wordt aan onze universiteit voortaan uitgeoefend door een College van Bestuur, dat bestaat uit twee predikanten en drie andere deskundigen. Daarnaast functioneert een College van Toezicht van tien leden, van wie er negen predikant zijn. De synode besloot verder de universiteit op te dragen bij de rijksoverheid bekostiging aan te vragen, tot maximaal 50% van het budget. Gezien de geschiedenis van de universiteit waren dit allebei, elk op eigen manier, opvallende besluiten. Wij namen afscheid van Prof. Meijer, die een zeer groot deel van zijn werkzame leven aan onze instelling verbonden was. Zijn opvolgster, Mw. Oosterhuis-den Otter, werd niet alleen aan onze universiteit, maar ook door onze zusterinstelling in Apeldoorn benoemd. Dat was een belangrijke stap vooruit in de samenwerking. Wij namen afscheid van verschillende andere medewerkers, omdat zij ergens anders gingen werken, in binnen- of buitenland. Ik noem hier alleen onze secretaresse en pedel, Mw. Souman-Buit, die naar Canada vertrok. Op een veel definitievere manier moesten wij afscheid nemen van Mw. Bartels-Lieffers, medewerkster in de huishoudelijke dienst, en van Mw. Ohmann-Jansen, de vrouw van onze emeritus-hoogleraar Ohmann. Mw. Bartels overleed na langdurige ziekte, Mw. Ohmann twee maanden nadat zij getroffen was door een attaque. Wij dragen hen die achtergebleven zijn op aan de goede zorg van onze God.

Onderwijsvisitatie

Het afgelopen jaar zal zeker in ons geheugen blijven als het jaar waarin wij voor het eerst deelnamen aan een officiële onderwijsvisitatie. De voorbereidingen daarvoor waren al veel langer aan de gang. Maar begin februari 2005 was het echt zover: de onderwijsvisitatiecommissie van het QANU betrad ons pand en voerde gedurende enkele dagen intensieve gesprekken.

Naar verluidt zal het rapport van de commissie binnenkort in definitieve vorm beschikbaar zijn. Wij hebben gegronde redenen om de uitslag met vertrouwen tegemoet te zien.

De komende onderzoeksvisitatie

Voor het komende jaar staat de *onderzoeksvisitatie* voor de deur. In verband daarmee wil ik in het vervolg van deze diesrede de aandacht concentreren op ons onderzoek.

Een belangrijk punt van verschil ten opzichte van de onderwijsvisitatie is, dat de onderzoeksvisitatie niet door alle theologische faculteiten in Nederland gezamenlijk wordt aangepakt. Enkele faculteiten hebben ervoor gekozen of zijn ertoe verplicht de visitatie binnen het kader van hun eigen, grote, universiteit te laten plaats vinden. Andere hebben te kennen gegeven voor deze zaak niet te kunnen of te willen samenwerken met instellingen als de onze en die te Apeldoorn. Op de achtergrond hiervan speelt het verschil in karakter tussen algemene universiteiten en kerkelijke instellingen als de onze die niet het wetenschappelijke onderzoek op zich maar de ambtsopleiding als eerste bestaansreden hebben.

Het heeft weinig zin verontwaardigd te zijn over deze gang van zaken. De uitdaging om de onderzoeksvisitatie samen met Apeldoorn zelf te organiseren en daar het beste van te maken moeten wij met beide handen aangrijpen. Ove-

rigens hebben de andere faculteiten wel een punt. Wij zijn een kleine instelling en dan ook nog een met een uiterst bescheiden aantal fte's (voltijds-eenheden) voor onderzoek, zoals onlangs nog door het curatorium van Apeldoorn en ons College van Bestuur geconstateerd is. Willen wij iets van ons onderzoek maken, dan hebben wij de bundeling van krachten met Apeldoorn hard nodig.

Theologie of religiewetenschap

Maar het gaat hier niet alleen om onderzoekscapaciteit. Ook de aard en inhoud van het wetenschappelijk theologisch onderzoek speelt in dit verband een voorname rol. Met name aan de algemene universiteiten verandert theologie steeds meer in godsdienst- of religiewetenschap. Ook dat levert interessante onderzoeksvelden op. Maar het gaat dan toch om de bestudering van hoe mensen vorm geven aan hun religieuze verlangens en behoeften. De vraag naar God zelf en zijn openbaring verdwijnt als te metafysisch (d.w.z. te zeer betrokken op bovennatuurlijke zaken en daarom niet toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek) van de agenda. Feitelijk was dat al meer dan een eeuw het geval in het staatsdeel van de faculteiten die werken volgens het duplex-ordo-model. Nu lijkt het erop dat ook faculteiten die voor het simplex-ordo-model hebben gekozen zich niet langer aan deze ontwikkelingen kunnen onttrekken.¹⁾ Zeker als zij ophouden een zelfstandige faculteit te zijn en opgaan in een brede faculteit geesteswetenschappen - zoals op meerdere plaatsen momenteel gebeurt -, zal steeds meer de aanpak van de niet-theologische disciplines ook voor hen kenmerkend worden. Waar dan nog bij komt dat het heel moeilijk is subsidies te verkrijgen voor onderzoek dat niet religiewetenschappelijk maar klassiek theologisch van aard is. In ons vorig jaar gepubliceerde boek *Gereformeerde theologie vandaag* kiezen wij er met overtuiging voor God zelf als de God die Zich daadwerkelijk in onze wereld geopenbaard heeft centraal te stellen.²⁾ Daarnaast zien wij theologie als een activiteit die plaats vindt in de context van de christelijke gemeente. Dat impliceert dat het bij ons theologisch onderzoek niet kan gaan om 'la science pour la science' (de wetenschap om de wetenschap). Uiteindelijk beogen wij met ons onderzoek de gemeente van Jezus Christus te dienen.

Nu is er alleen al vanuit onze eigen kerkelijke achterban momenteel duidelijk vraag naar voorlichting op basis van het denkwerk dat aan de Theologische Universiteit verricht wordt. De synode heeft ons opdrachten gegeven in relatie tot de vragencomplexen rond de rol van vrouwen in kerk en samenleving en de omgang met homoseksualiteit. Van verschillende kanten klinkt de vraag of onze instelling niet meer kan bijdragen in de discussie over de gaven van de Heilige Geest in de gemeente. Ik kan u alvast meedelen, dat wij in maart volgend jaar daarover een tweedaags congres willen organiseren. Daarnaast zijn er nog wel meer actuele vragen te noemen.

Kerkelijke verwachtingen

Al deze ontwikkelingen samen kunnen gemakkelijk resulteren in het gevoel dat wij ten aanzien van ons onderzoek in een spagaat verkeren. Aan de ene kant oefenen de overheid en de academische wereld druk op ons uit om wetenschappelijk onderzoek te doen en te publiceren dat acceptabel is binnen het kader van een meer godsdienstwetenschappelijke aanpak van de theologie. Alleen

publicaties die specifiek gericht zijn op een beperkte kring van vakgenoten tellen echt mee. Wil je op dat terrein iets betekenen, dan moet je je heel sterk specialiseren in je vakgebied.

Aan de andere kant is er vanuit de kerken vraag naar onderzoek waarin wel de normatieve vragen naar God en zijn bedoeling met ons leven centraal staan. Voor de opzet van dergelijk onderzoek hebben wij weinig aan methoden die elders gebruikt of ontwikkeld worden. Wij zullen, met andere woorden, zelf onze onderzoeksinstrumenten moeten maken. De vragen die gesteld worden, kun je vaak niet beantwoorden als je alleen maar specialist bent op een deel van je eigen vakgebied. Vrijwel altijd is samenwerking van verschillende theologische disciplines nodig om tot een antwoord te komen. En de publicaties waar vanuit de kerken behoefte aan is, moeten bruikbaar zijn voor een breed publiek. Je scoort er dus niet mee bij een onderzoeksvisite.

Lijnen voor de toekomst

Deze problematiek is op dit moment onderwerp van gesprek tussen het College van Toezicht en de docenten. Ik wil een bijdrage leveren aan dat gesprek door enkele lijnen te trekken waartussen zich volgens mij de discussie moet bewegen.

1. Allereerst is het volstrekt duidelijk dat ons theologisch bezig zijn en dus ook ons onderzoek relevant moeten zijn. Aan het begin van mijn rectoraat, twee jaar geleden, heb ik dat zelfs als eerste doelstelling geformuleerd, namelijk: "De Theologische Universiteit ontwikkelt een wijze van theologiseren die in de lijn van haar gereformeerde traditie staat en tegelijk aantoonbaar relevant is doordat zij zich confronteert met de vragen van de huidige tijd". Maar er is meer relevantie dan alleen actuele kerkelijke relevantie. De kerkelijke actualiteit verandert soms snel. Solide wetenschappelijk onderzoek vraagt om programma's die een looptijd van verschillende jaren hebben. Het is dus riskant om de probleemstellingen die daarin aan de orde komen in sterke mate te laten bepalen door de kerkelijke actualiteit. Er is ook nog zoiets als relevantie voor de theologie zelf. Uiteraard zal onderzoek naar vraagstukken die allereerst intern-theologisch relevant zijn uiteindelijk ook de gemeenten ten goede komen. Maar dan op een meer indirecte manier.

2. Het is absoluut noodzakelijk, dat wij onze kleine capaciteit maximaal inzetten om zo goed mogelijk mee te komen in het internationale theologische onderzoek. De consequenties daarvan moeten wij aanvaarden. En dat niet alleen omdat dit de andere kant is van de medaille van onze erkenning en accreditering als een universitair instituut, die ons veel waard is. Wij moeten ook zelf de confrontatie en het gesprek willen aangaan op het zuiver wetenschappelijke niveau. Dat is voor onszelf van belang, al was het alleen maar om scherp te blijven. Wij hebben evenzeer de taak om aan anderen duidelijk te maken, dat er juist vanuit onze principiële opstelling kwalitatief goed werk geleverd kan worden. Laten wij daarbij hopen en bidden dat dat zo nu en dan vakgenoten nieuwsgierig maakt naar onze achterliggende overtuiging.

3. Wie niet groot of sterk is, moet slim zijn. Ook al kunnen lang niet alle onderzoeksprojecten toegesneden worden op de kerkelijke actualiteit, wij kunnen wel bij het formuleren van onze programma's in ons achterhoofd

houden wat er in de gemeenten leeft. Concreet: als er gekozen kan worden, verdienen onderzoeksprojecten die bijproducten kunnen opleveren in de vorm van kerkelijk relevante publicaties de voorkeur boven projecten die dat niet kunnen. Daarom zou ik er op willen aandringen, dat de vier onderzoeksgroepen die Apeldoorn en wij gezamenlijk gevormd hebben, hun programma's toetsen op twee punten:

in de eerste plaats de relevantie voor de theologie in het algemeen;

in de tweede plaats de mogelijkheid tot het leveren van de bedoelde bijproducten.

De herformulering van de programma's, die bij enkele onderzoeksgroepen op de agenda staat, biedt voor een dergelijke toetsing een goede gelegenheid.

4. Niet voor alle vragen die in de gemeenten momenteel leven, is diepgaand theologisch onderzoek vereist. Op z'n minst voor een deel ervan geldt, dat de docenten nu reeds daarover voorlichting kunnen geven, door middel van populair-wetenschappelijke boeken en artikelen of door middel van spreekbeurten zoals die van het lijstje op de website.³⁾ Maar als wij dat met z'n allen willen, moet daar wel tijd voor gecreëerd worden. In de reguliere arbeidstijd van de meeste docenten is nauwelijks tijd voor kerkelijke dienstverlening gereserveerd. Dus moet deze tijd doorgaans onttrokken worden aan onderwijs en onderzoek of gehaald worden uit de vrije tijd. Met dat laatste is niets mis, mits het binnen zekere perken blijft. Als wij willen dat op dit punt meer gebeurt, ligt hier een duidelijke taak voor de Dagelijkse Leiding en niet minder voor ons bestuur, in het bijzonder het College van Bestuur. Overigens zijn de docenten van de Theologische Universiteit bepaald niet de enigen die de bedoelde voorlichting in de vorm van artikelen, boeken of spreekbeurten kunnen leveren. In veel gevallen zal het minstens zo effectief zijn dat anderen, onder andere predikanten, dat doen en dat wij hen met adviezen of coaching ter zijde staan. Een dergelijke aanpak ontving reeds instemming op de alumni-dag van september 2004. Het is zaak de toen uitgesproken intenties in de komende tijd waar te maken.

Meedenken door de studenten

Dames en heren studenten, tot nu toe waren jullie niet nadrukkelijk in beeld als adres van deze dies-toespraak. Het theologisch onderzoek, in het bijzonder zoals dat in de programma's van de onderzoeksgroepen is geformuleerd, is voor een aantal van jullie waarschijnlijk een 'ver van mijn eigen pc show'. Dat is begrijpelijk. Toch kunnen jullie in dit verband wel degelijk iets betekenen. Ik zou zelfs willen beweren, dat jullie er een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren, dat wij als docenten op een goede manier omgaan met de spagaat die ik net noemde.

Jullie kunnen ons namelijk helpen bij het bouwen van een brug tussen theologisch onderzoek en kerkelijke actualiteit. Aan de ene kant komen jullie hier binnen vanuit een kerkelijk betrokken achtergrond. Jullie weten zeker wat er onder jullie leeftijdgenoten leeft. Hun vragen zijn vaak ook die van jullie zelf. Aan de andere kant maken jullie hier kennis met de theologie als wetenschap. Je leert de mooie kanten zien van gereformeerde theologie, maar ook de zwakke plekken en de lacunes. Daardoor kunnen jullie een scherpe antenne ontwikkelen voor wat relevant is in ons theologisch bezig zijn en wat niet.

Ik zou jullie willen uitdagen om daar maximaal van te profiteren. Neem de programma's en projecten van de vier onderzoeksgroepen maar eens door. Je kunt ze vinden op de website. Schroom niet er kritiek op te leveren. Denk op dezelfde betrokken manier mee met de voorstellen voor specialisatieprojecten in de afstudeerfase. En informeer de docenten over de vragen waar wij volgens jullie op dit moment niet omheen kunnen.

Het Studium Generale van afgelopen voorjaar liet zien hoe stimulerend het kan zijn om als studenten en docenten samen theologisch bezig te zijn, in een interdisciplinair kader. Ik weet zeker dat actieve interesse van jullie voor ons theologisch onderzoek evenzeer verrijkend kan werken. Niet alleen voor ons als onderzoekers-docenten, ook voor jullie zelf.

Als theologie zich namelijk allereerst richt op God zelf in de werkelijkheid van zijn openbaring, is het een vorm van het samen zoeken van de Heer. Als je dat doet, leer je Hem beter kennen die in Jesaja 55 zegt dat zijn wegen en plannen hoger zijn dan die van ons. Je wordt dan telkens weer voor verrassingen geplaagd. Je werk is soms moeizaam, maar nooit tevergeefs. Gods Woord keert immers nooit vruchteloos naar Hem terug. Het zorgt ervoor, dat cipressen en mirtestruiken opschieten op de plek van doornstruiken en distels. Zo zal uiteindelijk de Heer zich roem verwerven en er een eeuwig en onvergankelijk teken voor Hem oprijzen.

Prof. Dr. G. Kwakkel is rector van de Theologische Universiteit te Kampen.

Noten

- 1 Duplex ordo wil zeggen, dat de theologische opleiding is gesplitst in een staatsdeel en een kerkelijk deel. Het staatsdeel wordt geacht neutraal te zijn; in het kerkelijk deel mogen kerkelijke overtuigingen wel een rol spelen. Een opleiding volgens het simplex-ordo-model kent deze onderverdeling niet.
- 2 Blijkens de korte versie van zijn Bavinck-lezing in het *Nederlands Dagblad* van 10 nov. 2005 geeft A. van de Beek de volgende taakomschrijving van kerkelijke theologie: "reflectie op wat we geloven en waarom we dat geloven". Strikt genomen gaat het dan nog steeds om onderzoek van een menselijke activiteit. Zonder te suggereren dat ik echt iets anders bedoel dan Van de Beek, wil ik wel de concentratie op God zelf en zijn openbaring benadrukken. Vgl. A.L.Th. de Bruijne in *Gereformeerde theologie vandaag*, Barneveld: De Vuurbaak, 2004, 14--18.
- 3 Zie www.tukampen.nl, doorklikken naar 'dienstverlening' en vervolgens naar 'spreekbeurten docenten'.

Rotterdam-Zuid i.c.m. Missionaire Arbeid Rijnmond - beroep: B. van Zuijlekom te Ridderkerk

“Als de Geest werkt, maak je anderen jaloers”

Ze groeide op in een gereformeerd gezin maar liet haar plek in de kerk heel wat jaren onbezet. In de periode rond haar huwelijk met een onkerkelijke man ging ze weer over het geloof nadenken. Nu geeft ze met enthousiasme catechisatie in de gemeente van Zuidlaren. Alice Beuker (40): „God heeft mij al die jaren niet losgelaten.”

W.M. Bakker ■

Samen met Will Gall en hun vier kinderen woont Alice in een - bijna 100 jaar oud - voormalig boerderijtje aan de Dorpsstraat in Zuidlaren. Momenteel heeft haar man geen baan en is Alice kostwinner. Vier dagen per week werkt ze als sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij de riagg in haar geboortestad Groningen. De kinderen gaan naar de gereformeerde basisschool in Zuidlaren. Na de zomervakantie hoopt de oudste de overstap naar het voortgezet onderwijs te maken.

Ik wil me niet aan allerlei ge- en verboden houden, maar ik wil Jezus volgen

Alice groeide op in een gezin met tien kinderen. „Als jong kind was ik heel gelovig. Ik was veel met God bezig. Dat had ook te maken met mijn opa. Met hem sprak ik over het geloof”. Toen ze wat ouder werd, kreeg ze het gevoel dat het kerkelijke leven vooral uit wetten en regels bestond. Daarmee kon ze niet goed uit de voeten. „In de puberteit begon ik me behoorlijk af te zetten tegen de kerk. Nadat ik op kamers ging wonen, ben ik een hele tijd bij de kerk weggeweest”.

De in haar ogen wettische manier waarop er met het geloof werd omgegaan, ervoer Alice lange tijd als een last. „Het kostte me moeite er een eigen weg in te vinden. Alles werd zo van bovenaf opgelegd. De leer was strak, er was weinig ruimte voor een eigen ontwikkeling. Daar liep ik steeds tegenaan. Toch heb ik m’n lidmaatschap van de kerk nooit opgezegd. Dat durfde ik niet goed. In m’n achterhoofd klonk een stemmetje dat zei dat het verkeerd was. Ik heb God heel lang gezien als een boze Vader, die altijd met Zijn waarschuwende vinger klaar stond.”

Afrika

In 1989 vertrok Alice voor negen maanden naar Afrika. Die reis zette haar aan het denken. „Ik merkte hoe goed wij het in Nederland hebben en vroeg me af welke plaats God daarbij inneemt”. Onderweg ontmoette ze Will. „We hebben een relatie gekregen en zijn later in Noorwegen getrouwd. Sinds die periode ben ik weer meer over het geloof gaan nadenken. Will is katholiek opgevoed. Hij heeft besef van God, maar heeft niets met het instituut kerk. Door de vragen die hij stelde, ging ik beseffen dat ik iets had meegekregen waar ik iets mee moest in mijn leven. Ik werd weer naar de kerk togetrokken. Achteraf zeg ik: God heeft mij al die jaren niet losgelaten”.

Hoe gaat u in uw huwelijk en gezin met het verschil in geloof om?

„In het begin was het best lastig daarin een weg te vinden. We hebben er wel afspraken over gemaakt. Voordat er kinderen kwamen heb ik gezegd dat ik die graag christelijk wilde grootbrengen. Daar is Will mee akkoord gegaan. Hij levert daar ook een bijdrage aan. Als hij de kinderen ’s avonds naar bed brengt, bidt hij met ze. Gesprekken gaan erover, zeker nu de kinderen groter worden. Recent heeft Will de Alpha-cursus gedaan. Daardoor heeft hij meer zicht gekregen op wie God is”. Alice vertelt dat ze zelf de achterliggende jaren een belangrijke ontwikkeling heeft doorgeemaakt in haar geloof. „Pas de laatste vier, vijf jaar ben ik echt bevrijd van een wettisch denken. Ik wil me niet aan allerlei ge- en verboden houden, maar ik wil Jezus volgen. Daardoor ben ik voor het eerst de vrijheid van het geloof gaan ervaren en gaan zien wat christen-zijn werkelijk inhoudt. Door contacten met mensen die betrokken zijn bij de New Wine-beweging leerde ik God echt kennen. Ik ging veel lezen, bezocht conferenties, deed Bijbelstudie en heb veel gebeden. Dat laatste is het voornaamste. Het is belangrijk voortdurend met God in contact te blijven”.

Tumor

Vanaf april 2005 maakte het gezin van Will en Alice een moeilijke tijd door. „Will is ernstig ziek geweest. Er bleek een enorme tumor voor zijn longen te zitten, in het lymfeweefsel. Die drukte op zijn vitale organen. Op een gegeven moment werkte zijn hart niet goed meer. Hij belandde op de intensive care. Ik dacht: straks gaat hij misschien sterven en kent hij God niet. Onze kinderen zijn daar ook heel sterk mee bezig geweest. Will zelf beleefde het anders. Hij dacht: Ik kom er wel doorheen”. In die periode ervoer Alice duidelijk de waarde van de gemeenschap der heiligen. Niet alleen leden van de eigen gemeente leefden mee, ook elders in het land werd voor Will en zijn gezin gebeden. „Dat was heel bijzonder. Mensen die we nauwelijks kenden maar die mij wel eens op een conferentie van New Wine hadden ontmoet, kwamen wekelijks bij elkaar om voor Will te bidden. Dat was prachtig. We hebben ons in die tijd gedragen gevoeld. Inmiddels is de behandeling van Will afgerond en het lijkt het erop dat hij genezen is. Goddank!”

Wat spreekt u aan in de New Wine-beweging?

„New Wine is een beweging die is gericht op vernieuwing binnen de kerken. Zij belegt conferenties om mensen toe te rusten met als doel christen met een missie te zijn en het koninkrijk van God te verkondigen. Dat spreekt me aan. Christen-zijn beleef je niet vanuit één kerkgenootschap maar samen met alle christenen die God willen dienen, de Bijbel als waarheid aannemen en daarnaar willen leven. Dat vind ik heel belangrijk.

Voor sommigen in de vrijgemaakte kerken is New Wine beladen. Ik denk dat dit mede komt doordat mensen die met vernieuwing bezig waren daarbij ook fouten hebben gemaakt: een teveel aan enthousiasme kan als dwingend worden ervaren. Dan zie je dat ook de tegenkrachten sterk gaan werken”.

Welke vernieuwing zou u graag zien in de kerk?

„Het belangrijkste is dat we meer naar buiten gericht zijn. We hebben als christen de opdracht getuige te zijn. Binnen de vrijgemaakte kerk zijn individuen dat zeker, maar we zijn niet collectief als kerk getuige naar de wereld. Dat is wat ik mis. We zijn geen aantrekkelijke kerk. Als je christen bent en de Heilige Geest vraagt in je te werken, denk ik dat je dat ook gaat uitstralen en dat je op die manier aantrekkelijk wordt, als christen en als kerk. Pas was ik samen met Will op de afsluitende avond van de Alpha-cursus. Daar waren zeven-tig mensen bij elkaar: mensen met verschillende kerkelijke achtergronden en niet-kerkelijken. Dat is voor mij gemeente-zijn. Ik denk dat we als vrijgemaakte kerken te veel naar binnen zijn gekeerd. We zijn zo bezig met onze eigen problemen dat we daarin helemaal verstrikt dreigen te raken. Dat belemmert het zicht op God.

Er is veel verwarring. Ik denk dat er ten diepste een geestelijke strijd gaande is, dat satan bezig is om mensen die zich meer op God gaan richten te bewerken. Veel mensen onderkennen die geestelijke strijd niet. Dan gaan ze meten met menselijke maatstaven, niet met geestelijke”.

Hoe kunnen we dat doorbreken?

„Daar is maar één middel voor: met elkaar naar God toe gaan, op de knieën, ons verootmoedigen. Nu doen mensen dat wel individueel, maar niet samen als gemeente. Terug naar God. Daar moet het beginnen.”

Hoe ziet een aantrekkelijke gemeente er in uw ogen uit?

„Je bent aantrekkelijk voor buitenkerkelijken als ze zien dat er in de kerk iets gebeurt wat nieuwsgierig maakt, bijvoorbeeld dat ze liefde zien. Dat heeft Will ervaren tijdens zijn ziekte. Hij zei dat hij niet eerder zo veel liefde heeft ervaren in de omgang met mensen. Als de Heilige Geest werkt, word je echt aantrekkelijk en maak je anderen jaloers. Dat is waar ik naar verlang. Nu zien buitenstaanders vaak vooral dat er in de kerk veel ruzie wordt gemaakt. Dat valt Will ook op. Mensen zijn het voortdurend met elkaar oneens, bijvoorbeeld over het werk en de gaven van de Heilige Geest. Dan ben je als gemeente niet aantrekkelijk.”

Hebt u hoop op verandering in dit opzicht?

„Je moet er wel vertrouwen in houden. God doet Zijn werk. Als we Hem dan ook maar blijven zoeken. Menselijkerwijs gesproken heb ik niet zo veel hoop. Ik zie dat velen zich aan de kerk onttrekken en ben bang dat er uiteindelijk een groep overblijft van mensen die de neuzen allemaal in dezelfde richting hebben staan. Als die richting naar God toe is, is dat niet zo'n probleem. Maar als het er vooral om gaat dat mensen op precies dezelfde manier denken over de vormen en structuren in de kerk, vind ik dat niet positief.

Het is goed om als kerk pluriform zijn. We zijn toch met elkaar één lichaam? Iedereen mag zijn zoals hij is gemaakt en bedoeld door God. Ik vind het mooi dat we met allemaal verschillende mensen en op verschillende manieren samen God kunnen dienen. Blijkbaar is dat voor sommige mensen beangstigend”.

Catechese

Alice vindt het belangrijk dat een gemeente open staat voor nieuwe vormen die passen bij deze tijd. „Kerkelijke structuren zijn door mensen gemaakt. Voor mij zijn die niet belangrijk. Onze structuren zijn vaak zo star. Ik snap de angst van mensen voor verandering niet. God is er altijd geweest en Hij zal altijd Dezelfde blijven, maar dat betekent niet dat onze vormen altijd moeten blijven zoals ze nu zijn”.

Aan welke vormen denkt u dan?

„Je kunt denken aan de inrichting van de kerk-

dienst en de plaats van kinderen daarin, maar ook aan de catechese. Ik vind het belangrijk dat je als catecheet niet alleen maar lesgeeft, maar dat je de dialoog met de jongeren aangaat op een manier die hen vormt. Dat heb ik vroeger zelf gemist.

Jongeren reageren vaak primair, eerlijk, puur. Dat vind ik prachtig

Je moet jongeren niet alles van bovenaf aangeven, maar ze ruimte laten om zelf dingen te ontdekken, naar Gods wil te zoeken. Dat zie je ook bij de Alpha-cursus. Daar mag alles gezegd worden. Dat biedt mensen veiligheid: hier mag ik zijn zoals ik ben. Ik wil een catecheet zijn tegen wie jongeren alles kunnen zeggen.”

Hoe bent u ertoe gekomen catechisatie te gaan geven?

„Onze predikant wilde meer gemeenteleden inschakelen bij de catechese omdat er voor hem te veel tijd in ging zitten. Omdat ik ooit tegen een ouderling had gezegd dat ik graag iets met de jeugd wilde doen in de kerk, werd ik daarvoor benaderd. Ik vind jongeren leuk, kan goed contact met hen maken. Ik kan er iets mee als ze ergens tegenaan schoppen. Jongeren reageren vaak primair, eerlijk, puur. Dat vind ik prachtig. Daarnaast zijn ze best wel ontvankelijk voor wat je tegen hen zegt.”

Wat valt u op als u naar de leefwereld van de jongeren kijkt?

„Jongeren op zijn volop bezig met het ontwikkelen van een eigen identiteit, ook een eigen mening en wil. Het afzetten tegen ouderen maakt daar onderdeel van uit. Het is van belang dat jongeren in hun zoektocht met alle vragen bij God uitkomen en daar ook antwoorden vinden. Ik vind het mooi om een stukje bij te dragen in dit proces en aansluiting te zoeken bij hun leefwereld, zonder daarin dingen van bovenaf op te leggen. Ik heb de afgelopen jaren gemerkt dat jongeren die de catechese minder ervaren als een ‘moeten’ meer nadenken over geloofsvragen en de aangeboden stof en zich minder afzetten”.

Kunt u al die jongeren nog een beetje warm krijgen voor de gereformeerde geloofsleer?

„Primair gaat het om het christelijk geloof met de Bijbel als waarheid. De gereformeerde geloofsleer is daar ook op gebaseerd. Jongeren zijn best wel nieuwsgierig en enthousiast te krijgen voor het christelijk geloof. Het zijn vaak de kerk en de structuren daarbinnen waar ze zich tegen verzetten. Wanneer ze zeggen weinig met God te hebben, blijkt na doorpraten vaak dat ze het over de kerk hebben.

Ik vind het belangrijk dat jongeren op catechisatie hun vragen en twijfels kunnen uiten. Daarbij probeer ik dan vormend bezig te zijn. Dat lukt de ene keer beter dan de andere. Ik bena-

druk dat er ook kennis nodig is, dat je voortdurend terug moet naar het Woord van God. Het is belangrijk steeds de Bijbel erbij te pakken en fragmenten op te zoeken. Daar hebben jongeren niet altijd zo veel zin in. Ze discussiëren liever. Maar je moet ook weten waar het christelijke geloof op is gebaseerd, waar het vandaan komt”.

Welke Bijbelgedeelte spreekt u persoonlijk erg aan?

„Jesaja 43 vers 1-3. Daar staat vrij vertaald: „Je hoeft niet bang te zijn want Ik heb je verlost. Je bent van Mij en Ik ga met je mee door water en door vuur. Er kan je niets gebeuren”. Toen Will ziek werd, kregen we van iemand een kaart waar deze tekst -die al mijn lievelingstekst was - op stond. Dat was een bevestiging voor me. We zijn van God, we horen bij Hem. We hoeven nergens bang voor te zijn. Het is niet altijd makkelijk op die manier te leven, maar ik wil het wel proberen. We zijn als mensen vaak zo autonoom, willen alles graag zelf doen. Terwijl het eigenlijk zo eenvoudig is: telkens weer teruggaan naar Jezus en alles bij Hem neerleggen”.

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk en journalist van het Reformatorisch Dagblad

Naam: A. C. (Alice) Beuker

Leeftijd: 40 jaar

Burgerlijke staat: gehuwd en moeder van vier kinderen

Woonplaats: Zuidlaarderveen (Dr.)

Beroep: sociaal-psychiatrisch verpleegkundige

Kerkenwerk: catecheet

Naar binnen of naar buiten?

Over het lezen van een onbegrijpelijk boek (2)

van binnen naar buiten

Ds Hans Stolp schreef een boek over het evangelie van Johannes. Volgens hem is het geschreven door Lazarus en heeft het een verborgen boodschap. Vorige keer (zie *De Reformatie*, nr.11 van 10 december jl. voor deel 1 van dit artikel) gaf ik daarvan een samenvatting en besprak ik een tweetal beweringen uit het boek. Ik twijfel aan de houdbaarheid. Maar neem je op die manier afscheid van schrijver en boodschap? Nee, dat is volgens mij niet nodig en niet goed. Vandaar dat ik verder ga met mijn bespreking. We moeten volgens Stolp esoterisch de Bijbel gaan lezen

A.S. van der Lugt ■

5 Esoterisch lezen

Wij worden wij door Stolp ingeleid in een andere manier van Bijbel lezen. We moeten *achter de verhalen* kijken. Het verbergen van de ware boodschap destijds, is volgens Stolp te verklaren: “de inwijding werd altijd in het diepste geheim op een heilige plaats voltrokken. Tegenover de buitenwereld mocht daarover niets verteld worden. Deze geheimhouding werd zorgvuldig in acht genomen: op overtreding ervan stond de doodstraf. Wel begrijpelijk, want als de mysteriekennis in verkeerde handen viel, zouden er de grootste ongelukken kunnen gebeuren. Het gaat hierbij tenslotte ook om het hanteren van grote, kosmische energieën – want op de inwijdingssweg leerde de inwijdeling óók hoe je als mens mag en kunt werken met die kosmische energieën. Stel je voor: atoomkracht in de handen van een politiek leider die door machtswellust beheerst wordt, zou misschien wel de ondergang van de aarde kunnen betekenen. Vandaar die geheimhoudingsplicht.”¹⁾ Maar nu is het gevolg, dat vanuit dit uitgangspunt de tekst van het evangelie compleet anders gelezen wordt. Lazarus was ziek, lezen wij in Johannes 11,1. Nee zegt Stolp: “Jezus heeft op afstand de losmaking van zijn geestelijke lichamen bewerkstelligd, zodat Lazarus nu die grote, drieënhalve dag durende reis door de geestelijke wereld kan gaan maken”²⁾ Op het bericht dat Lazarus ziek is, breekt Jezus zijn reis niet direct af lezen we in Johannes 11,6 en dat wordt verklaard door zijn opmerking: “Deze ziekte loopt niet uit op de dood, maar op de eer van God, zodat de zoon van God geëerd zal worden” (Johannes 11,4). Stolp kan niet geloven dat Jezus eer zou willen behalen voor zich zelf ten koste van Lazarus. Dus: “Je mag deze tekst ook anders lezen: ‘opdat de God in hem (= Lazarus) daardoor aan het licht komt’. En dán betekenen deze woorden van Jezus, dat Lazarus niet zal sterven aan zijn ziekte, maar dat dit hem overkomt opdat de goddelijke vonk in hem, de God in hem, aan het licht kan komen”³⁾

Leesgedrag

Hoe kan Stolp zeggen dat je die tekst zo mag lezen? De uitdrukking ‘zoon van God’ heeft betrekking op Jezus en verwijst naar een woord van Jezus dat eerder genoemd was: “Voorwaar, voorwaar ik zeg u de ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen en die haar horen zullen leven” (Johannes 5,25). Met die uitdrukking ‘zoon van God’ doelde Jezus op zichzelf en dat is ook in hoofdstuk 11 het geval, zie de woorden van Marta in vers 27: “Ja, Here, ik heb geloofd dat Gij zijt de Christus, de zoon van God, die in de wereld komen zou”. In het begin van vers 4 gaat het over de ziekte van Lazarus en daarnaar wordt verwezen in de tweede helft van de uitspraak. Je kunt dat niet ombuigen tot een verwijzing naar Lazarus’ innerlijke goddelijke vonk, zoals Stolp wil. Dit is onbehoorlijk leesgedrag. Je kunt met elkaar verschillen over de betekenis van woorden en dat houdt ook Bijbeluitleggers al eeuwen aan de gang. Maar wie de geschreven tekst heel andere dingen laat zeggen, overtreedt de spelregels. Het gesprek erover is dan bijna onmogelijk. Wil je zinnig van mening verschillen over vertaling en betekenis, moet je een aantal uitgangspunten delen. Je kunt van zijn opmerking leren dat je nog eens extra nadenkt over het feit dat Jezus bewust wacht om Lazarus te bezoeken. Maar een esoterische boodschap destilleren uit deze uitspraak, kan alleen als je de regels van vertalen negeert. Het is dan ook niet vreemd als je niet serieus genomen wordt. Het brengt mij tot de overtuiging dat op het nivo van Bijbeluitleg de discussie met hem uitzichtloos is. Hij veroorlooft zich conclusies uit een manier van lezen die alleen maar geldig zijn als je de vooronderstellingen met elkaar deelt. Sta je daarbuiten dan begrijp je niet hoe je zo met teksten om kan gaan. Ik vind het persoonlijk bijna onfatsoenlijk. Zo ga je toch ook niet met andere teksten om? Wie een tijdschriftartikel van iemand citeert en vervolgens beweert wat de ander niet geschreven heeft, maakt mis-

bruik van een ander en dat is minstens onbeleefd. Dat geldt dus ook voor oude teksten, ook voor wat in de Bijbel staat. Wij leven in een vrij land, ieder mag zeggen dat hij of zij het met de woorden van Jezus of Johannes oneens is. Maar laat de Bijbel niet buiksprenken.

Ik denk dat voor velen, christelijk of niet, dit een drempel betekent om deze wereld van de esoterie serieus te nemen. Maar voor een andere groep is deze benadering van de Bijbel geen belemmering, omdat zij niet hechten aan correct Bijbelgebruik en leesgedrag. Het gaat hen om de levensvisie en de boodschap. Wil het tot een gesprek en eventueel enig begrip komen, dan is het dus zaak aandacht te geven aan de boodschap die door Stolp gecommuniceerd wordt. Daarover nu verder.

6 Boodschap over zin en identiteit

De boodschap die Hans Stolp verspreiden wil via deze (en andere publicaties) is dat de mens zelf instrument is voor het verwirkelijken van de geestelijke krachten op aarde. "Johannes hoopt ook dat zijn beschrijving van het geheim van zijn Meester ons ertoe zal brengen om ons die Christusgeest bewust te worden die leeft in onszelf. Want daar gaat het om: dat wij gaande door het leven, ruimte leren schenken aan de Geest in ons"⁴⁾. Mensen lijken die kracht niet in zichzelf te zoeken omdat zij het zich niet bewust zijn en zo werken zij mee aan de ellende in de wereld. De verlossing uit die ellende ligt voor een deel bij mensen zelf. Dankzij de grote geestelijke geniën, de grote Meesters als Jezus en Boeddha, komen mensen tot hun eigen kracht.

De inwijding die wij zo allen kunnen ondergaan zal ons ermee confronteren dat er in ons innerlijk nog allerlei egoïstische krachten werkzaam zijn. Die staan oprechtheid, eerlijkheid en waarachtigheid in de weg. Via het beeldverhaal van de reiniging van de tempel heeft Johannes dat aangeduid: het verjagen van de handelaars op het tempelplein is het beeld voor de innerlijke strijd tegen het beperkte eigenbelang⁵⁾.

Heling

De inwijding betekent ook heling van innerlijke wonden. "wij dragen immers allemaal een verwaarloosd, gewond en hunkerend kind in onszelf mee"⁶⁾. De kwetsbaarheid en de onbevangenheid van het kind, dat we waren, is verdrongen door de volwassenheid met z'n verantwoordelijkheden. Als die Christusgeest ons deel wordt, vindt er genezing plaats van emotionele beschadigingen, storingen en blokkades. Dat uit zich door het feit dat wij ons niet meer laten leven door de verwachtingen van anderen, maar onze aandacht en liefde naar onszelf keren. Deze persoonlijke genezing is tevens te vergroten naar het nivo van heel de mensheid. Als de menselijke samenleving de kinderlijke krachten weer serieus neemt, wordt wijsheid belangrijker dan macht, eenvoud van groter waarde dan rijkdom, kwetsbaarheid zinvoller dan zelfbescherming⁷⁾.

Gezag

Deze verinnerlijking is ook een kwestie van controle en zeggenschap nemen over jezelf. Je laat het gezag van heilige boeken, instituten en geestelijke voorgangers achter je. Het gaat om een innerlijke weten, waarbij de geschreven boeken rustig terzijde kunnen: "Met andere woorden: eens

zal de tijd aanbreken dat wij niet langer de waarheid buiten onszelf hoeven zoeken, maar dat wij de weg naar binnen gevonden hebben, waar, in onszelf, de grote geestelijke schatten liggen opgeslagen"⁸⁾. Jezus wordt als Meester niet een nieuwe gezagsdrager. Hij is onze broer, die wij zonder woorden verstaan: "we hebben immers geen woorden meer nodig omdat dezelfde Geest hem en ons bezielt"⁹⁾.

Beeld

Het beeld dat zo van de gerealiseerde mens oprijst is dat van iemand die in staat is te reflecteren en nieuwe kennis tot zich te nemen. Het zijn mensen die zich hun emoties bewust zijn en verdrongen delen van hun persoon boven laten komen en integreren in hun persoonlijkheid. Intuïtief voelen zij aan waar het op aan komt en zij kiezen voortdurend voor de deugden van liefde, hulp, zorg en aandacht. Zij blijven onaangedaan onder de berichten van lijden en geweld in de wereld en letten vooral op hun eigen, individuele persoonlijkheid, die los staat van verwachtingen van anderen of bindingen aan materie of van familierelaties. De ideale samenleving komt in zicht: als we met z'n allen zo gaan leven, komt het vanzelf goed met de schepping.

Je kunt je voorstellen dat deze boodschap verschillende soorten mensen trekt: de mensen die lijden aan een minderwaardigheidscomplex en zichzelf waardeloos vinden. Het trekt mensen die allergisch zijn geworden voor manipulaties van (geestelijke, kerkelijke) instanties en het trekt figuren die nu eindelijk hun eigen leven willen leiden. Het gaat om mensen die ervaren dat hun leven zo gebroken en verdeeld is en verlangen naar een grotere integratie van verstand en gevoel, van buitenkant en binnen kant, van hoop en vrees¹⁰⁾. Het gaat om identiteitszoekers in een gefragmentariseerde wereld. En om mensen die het sombere en teleurstellende van de wereld zo moe zijn en eindelijk eens goed nieuws willen horen en hoop willen houden.

Kijk, als je dit boven water krijgt is er ineens veel te spreken! Want hiervan herken ik veel: bezig zijn met wat anderen van je vinden, het idee hebben geleefd te worden, niet goed kunnen communiceren wat je eigenlijk vindt. En van wat ik niet bij zelf terugvindt, zie ik wel bij de ander. Het zijn reële zaken in de westerse wereld: er is veel kapot en negatief en hopeloos en zwartgalligheid. Wie zou niet mee verlangen naar de nieuwe werkelijkheid? Hier zie ik een brug, want ik geloof dat het christelijk geloof hierover veel te zeggen heeft. En daar ligt de uitdaging als je het verhaal achter de onbegrijpelijke passages van het boek hebt gezien.

7 Evangelisch antwoord

Ik wil om te beginnen graag tegen Stolp zeggen dat het geloof in Jezus Christus mij een identiteit verschaft die zich inderdaad losmaakt van wat de mensen allemaal zeggen. Ik herken de enorme druk die dat op mensen kan leggen. Maar als wij door God tot zijn kinderen benoemd zijn, is onze eerste zorg hoe wij hem behagen en niet onze medemens. Paulus daarover: "Maar hoe u of een menselijke instelling over mij oordeelt interesseert mij niet, en hoe ik over mijzelf oordeel telt evenmin. Ik ben me weliswaar van geen kwaad bewust, maar dat betekent niet dat mij niets ten laste kan worden gelegd. Het is de Heer die over mij oordeelt"¹¹⁾. Ik ervaar wel een verschil met de

benadering van Stolp. Want met Paulus geloof ik in het oordeel van God en de vergeving. Dat wil zeggen dat ik mij ervan bewust ben dat er kwaad in mij huist dat ik niet overwinnen kan. Het oordeel van de Heer is echter opvallend: zijn genade, het kwijtschelden van schuld. De Geest van Christus bewerkt op die manier een gevoel van waarde en wekt zo de kracht om niet het kwade maar het goede je voor te nemen. Volgens mij is dat een heilzamere benadering van minderwaardigheidsgevoelens dan het appèl op de innerlijke kracht.

Eerlijker

Ik noem dat meer heilzaam omdat het een reëlere omgang met de feiten van het gebroken leven biedt. Want ik heb het gevoel dat de benadering van Stolp mij ertoe dwingt met een roze bril de zwarte werkelijkheid te bekijken. Je spirituele groei en de opgang van de wereld naar de liefdevolle en vredige samenleving, wat zie je er nu eigenlijk van? Ik sluit niet uit dat mensen die dicht bij hun gevoelens, intuïties en idealen leven op allerlei manieren goede dingen doen. Maar het gaat vaak samen met het bagatelliseren van wat er over is aan egoïsme en narigheid en zeker op wereldschaal. Hoe kun je bij een open ochtendkrant menen dat het wel de goede kant op gaat met zes miljard mensen op een kreunende aardbol? Vanuit het geloof dat de christelijke traditie aanbiedt, heb je de kans, sterker de drang en de opdracht om eerlijk te zijn: het is niet veel en het wordt niet beter en het zal slechts via een schokmatige overgang en goddelijke ingrijpen veranderen in het een paradijs hier. Ik kan dus eerlijker zijn over mijn eigen falen en solidair zijn met het kwaad van de misdadigers in deze wereld. Ik kan feiten recht doen en hoeft niet te leven bij woorden die geen bodem hebben. Die eerlijkheid is gezond en helpt aan het bouwen van een sterke identiteit.

Nogmaals gezag

Dat kan ook goed samen gaan met het erkennen van gezag buiten mij. Ik proef een sterke allergie daartegen in het boek van Stolp. Eigenlijk is elk heilig boek en elk voorschrijvend instituut verdacht. Nu is niemand verplicht om een kerk te bezoeken of daarvan lid te worden, maar elke vorm van samenleven kent hiërarchie en toepassing van macht en dwang. In de staat, in de stad, overal waar overheden zijn, werkt dat zo en geen mens, ook geen enkele esotericus kan zich daaraan onttrekken. De kleine samenleving van een vereniging, een vergadering, een club of straatcomité werkt met vormen van macht en onderschikking, voorgaan en volgen. Iedereen kent de spanning tussen je eigen wensen en de noodzaak jezelf te beperken en te volgen of een compromis te zoeken. Anders blijft er slechts de eenzaamheid van de woestijn over. Vandaar dat het ideaal over het innerlijke weten tegenover het voorgeschreven geloof mij wat onwaarschijnlijk overkomt; bovendien lijkt het een onnodig dilemma. Juist in een gemeenschap waarin we met elkaar verschillen in gezag en macht bewust zijn en bespreekbaar maken, kan een hoge positie heel heilzaam zijn, kan buigen voor een boodschap een bewijs zijn van gezond leven, kan het eren van een heilig boek meewerken aan het vormen van een liefdevol mens. Ik weet natuurlijk wel hoeveel er mis gaat door manipulaties en machtsmisbruik, ook in de kerk, ook door dominees en pastoors, maar het misbruik sluit het goed gebruik niet uit.

Buiten of binnen

Daar komt dan bij dat ik geloof dat het heil werkelijk alleen van buitenaf komt. Het bovenstaande is een poging om vanuit ervaring iets te stellen naast het esoterisch ideaal. Maar als ik nu de kern van het verhaal op zoek, dan kom ik uit bij de vraag: waar ligt de verlossende kracht? Stolp zegt: *in ieder mens zelf*. Misschien zijn er Meesters als Jezus nodig, maar uiteindelijk gaat het er om dat je het in jezelf vindt en daar uit haalt. De weg naar binnen. De Bijbel zegt: *naar buiten*¹³⁾. “Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood? God zij gedankt, door Jezus Christus onze Heer”, aldus de apostel Paulus. Jezus heeft geen hoge dunk van wat er in ons huist: “Want van binnenuit, uit het hart van de mensen, komen slechte gedachten, ontucht, diefstal, moord, overspel, hebzucht, kwaadaardigheid, bedrog, losbandigheid, afgunst, laster, hoogmoed, dwaasheid; al deze slechte dingen komen van binnenuit, en die maken de mens onrein”¹³⁾. Wie na deze woorden nog meent, dat het wel meevalt, raad ik het lezen van de bergrede aan. Daar wordt je alle onschuld en naïviteit ontnomen. Vandaar dat de Bijbel op meer dan een plaats beweert dat er geen mens onschuldig is: “Allen zijn afgedwaald, allen ontaard, geen van hen deugt, niet één”¹⁴⁾ en de dichter van deze Psalmwoorden laat het dus ook uitlopen op de wens dat *de HEER* het lot van de mensheid komt keren¹⁵⁾; en Paulus laat met een citaat uit deze psalm een streep zetten onder zijn boodschap: “God schenkt vrijpraak aan allen die in Jezus Christus geloven”¹⁶⁾.

8 Slot

Concluderend zie ik dat de esoterische beweging die Hans Stolp representeert wezenlijke vragen formuleert voor mensen in deze westerse samenleving. Het is een uitdaging op die vragen antwoord te geven vanuit het christelijk geloof zoals de kerk in haar traditie vanaf de eerste eeuw heeft bewaard. Hoe lastig het ook soms is om met esoterisch bijbellezende mensen in gesprek te zijn, het is de moeite waard, niet in de laatste plaats voor jezelf. Maar tegen de suggestie in dat de Bijbel de esoterische boodschap zou ondersteunen zeg ik: het is van tweeën één. Geen mix mogelijk.

Ds. A.S. van der Lugt is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum (werk onder minderheden)

Noten:

- 1) Hans Stolp, Johannes de Ingewijde, Esoterisch bijbellezen, Deventer 1999 (derde druk 2004), 51.
- 2) Hans Stolp, a.w., 51.
- 3) Hans Stolp, a.w., 52.
- 4) Hans Stolp, a.w., 131.
- 5) Hans Stolp, a.w., 102v.
- 6) Hans Stolp, a.w., 104.
- 7) Hans Stolp, a.w., 105.
- 8) Hans Stolp, a.w., 35.
- 9) Hans Stolp, a.w., 141.
- 10) Hans Stolp, a.w., 134.
- 11) 1 Korinte 3,3-4.
- 12) Romeinen 7,24 en de woorden van het formulier voor de viering van het heilig Avondmaal: “Want wij komen niet tot dit avondmaal om daarmee te kennen te geven, dat wij in onszelf volmaakt en rechtvaardig zijn. Integendeel, wij erkennen, nu wij ons leven *buiten onszelf* in Jezus Christus zoeken, dat wij midden in de dood liggen” (Geref. Kerkboek, 523 cursief van mij).
- 13) Markus 7,21-23.
- 14) Psalmen 14 en 53.
- 15) Psalm 14,7.
- 16) Romeinen 3,22.

Vrijwilligers ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Kostbaarheden ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

**Kan ik
volgend jaar
naar school?**

**Geef een kind
EEN KANS**

Voor € 10,- kan een kind een maand naar school

Tel. 038 - 460 46 48 **www.redeenkind.nl**

Red een Kind helpt al meer dan 37 jaar kinderen in de derde wereld

Red een Kind

George Stephensonstraat 11
8013 NL Zwolle
E-mail info@redeekind.nl
GIRO 1599333

Kerkgebouwen
beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor vrijwilligers, kostbaarheden, ramen, aanstralverlichting, inventaris, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Zijn uw kerkelijke gebouwen nog niet door Donatus verzekerd? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

**ADMINISTRATIE EN
ADVERTENTIES:**

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

abonnementsprijs per 01-01-2006 € 49,95
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191